

SIIRTOLAISKRIISI

PUHEENVUOROJA MUUTTOLIIKKEEN
SYISTÄ JA SEURAUKSISTA

SIMON ELO • ARTO LUUKKANEN • SIMO GRÖNROOS

SUOMEN PERUSTA

SISÄLLYSLUETTELO:

Esipuhe	5
<i>Simon Elo</i> : Siirtolaiskriisi – taustoja ja ratkaisuehdotuksia.....	7
<i>Arto Luukkanen</i> : Informaatio­sotaa – media ja migraatiokriisi	37
<i>Simo Grönroos</i> : Suomi ja Eurooppa kansainvaelluksen kohteena – pohdintaa muuttoliikkeen taloudellisista, sosiaalisista ja väestöllisistä vaikutuksista	63

© Suomen Perusta 2015

ISBN 978-952-7145-09-8 (nid)

ISBN 978-952-7145-10-4 (pdf)

Ulkoasu: Janne Turunen

Painopaikka: Tammerprint Oy

ESIPUHE

Suomi ja koko Eurooppa ovat suurimman kriisinsä edessä sitten toisen maailmansodan. Satojen tuhansien Eurooppaan vyöryvien turvapaikanhakijoiden aalto saavutti Suomen kesällä 2015 ja on herättänyt siitä lähtien niin tavalliset kansalaiset kuin päättäjät pohtimaan aiheeseen liittyviä kysymyksiä.

Miten siirtolaisvirrat saataisiin kuriin? Onko media ollut tasapuolinen siirtolaiskriisin käsittelyssä? Mitä vaikutuksia maahanmuutolla on Suomen julkiselle taloudelle? Minkälaisia etnisiä ristiriitoja maahanmuutto tuo Suomeen?

Tässä Suomen Perusta -ajatuspajan ajankohtaiskatsauksessa valotetaan siirtolaiskriisin taustoja ja esitetään siihen ratkaisuehdotuksia, käsitellään median toimintaa kriisin aikana sekä pohditaan sitä, minkälaisia vaikutuksia maahanmuutolla on Suomelle ja muille eurooppalaisille yhteiskunnille.

Suomen Perusta -ajatuspaja toivoo, että tässä ajankohtaiskatsauksessa esitetyt puheenvuorot tuovat esiin uusia näkökulmia siirtolaiskriisistä käytävään keskusteluun.

Helsingissä 4.11.2015

Simo Grönroos

toiminnanjohtaja

Suomen Perusta -ajatuspaja

Simon Elo on kansanedustaja ja entinen Perussuomalaisten Nuorten puheenjohtaja. Elo on kirjoittanut Ruotsin maahanmuutto-tilannetta käsittelevän raportin Kansankodin kuolinvuoteella (Suomen Perusta 2015).

SIMON ELO

SIIRTOLAISKRIISI

TAUSTOJA JA RATKAISUEHDOTUKSIA

”[...] Lähi-idän ja Afrikan epävakautta ei voida hoitaa siirtämällä yhä suurempi osa väestöä Eurooppaan. Vastaanottokyvyn rajat tulevat vastaan. Me elämme nyt niin karussa maailmassa, että meillä ei ole mahdollisuutta antaa kovin paljon tilaa sellaisille ihmisille, jotka tulevat vain hakemaan itselleen parempaa tulevaisuutta.”

*-Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** (Iltalehti 2015a.)*

Valtaosa maailman ihmisistä ei tiedä mikä on Suomi ja millainen Suomi on. Täten heillä ei ole ”Suomi-kuvaa”. Suurin osa niistä ihmisistä jotka tietävät mikä on Suomi, eivät tiedä millainen Suomi on. Ne harvat jotka tietävät mikä on Suomi ja millainen Suomi on, pitävät isänmaatamme yhtenä maailman vauraimmista, koulutetuimmista ja vapaimmista maista. Näin tuntuvat ajattelevan myös Suomeen suuntavat lukuisat turvapaikanhakijat.

Euroopan unionin alueelle on tämän vuoden aikana 13. lokakuuta mennessä saapunut yli 700 000 turvapaikanhakijaa. Eniten ihmisiä tulee Syyriasta (35 prosenttia), Afganistanista (33 prosenttia) ja Irakista (kuusi prosenttia). Välimerellä painopiste on siirtynyt keskiseltä Välimereltä eli Libyan ja Italian väliseltä reitiltä itäiselle Välimerelle, niin sanotulle Itäisen Välimeren ja Länsi-Balkanin reitille, joka kulkee Turkista Kreikan, Makedonian ja Serbian kautta Unkariin ja Kroatiaan ja edelleen Itävaltaan ja Saksaan.

Suomessa pääministeri **Juha Sipilä** (kesk.) avaa kotinsa turvapaikanhakijoille. Saksan liittokansleri **Angela Merkel** toteaa, että ei voi kuvitella ottavansa pakolaisia kotiinsa (Focus 2015). Henkilökohtainen on poliittista niin valtiojohdolle kuin tavallisille kansalaisillekin. Euroopan lähialueilla syntynyt pakolaiskriisin poliittiset seuraukset ovat valtavat. Euroopan unioni natisee liitoksistaan.

Tavaksi on tullut, että Euroopan maa sanoo ensin mahtipontisesti auttavansa kaikki tulijoita, sitten maahan saapuu kymmeniä tuhansia turvapaikanhakijoita ja lopulta maa ottaa käyttöön rajatarkastukset ja vaatii EU:lta solidaarisuutta turvapaikanhakijoiden taakanjaon kautta. Euroopan maiden linja on poukkoileva ja epäjohdonmukainen, joten ei ihme jos eurooppalaisten lisäksi turvapaikanhakijatkin ovat hämmentyneitä.

MIKSI EUROOPPAAN JUURI NYT?

Suomeen tulleista kymmenistä tuhansista turvapaikanhakijoista valtaosa on Irakista ja vain joitakin satoja Syyriasta. Irakissa on ollut aseellisia konflikteja vuosikausia, mutta silti muutaman kuukauden sisään maasta on lähtenyt enemmän turvapaikanhakijoita kuin koko muuna aikana yhteensä. Syyrian sodan ja muiden Lähi-idän kriisien suurimmat pakolaisvirrat ovat kohdistuneet aluksi kriisialueiden naapurimaihin. Uusia pakolaisia on kuitenkin tullut koko ajan kiihtyvällä tahdilla lisää, ja esimerkiksi Syyrian sodan pakolaismääräksi lasketaan jo yli 12 miljoonaa ihmistä. Valtaosa on pakolaisina maan sisällä, mutta yhä kasvava määrä, yli neljä miljoonaa, rajojen ulkopuolella.

Pakolaisvirta on ollut niin valtava, että kriisien lähialueiden maissa pakolaisleirien tilanne on tukala. Niissä ei ole tilaa, ne eivät ole turvallisia, eikä niissä ole riittävästi palveluja. Leireillä asuvilla ihmisillä ei ole myöskään mahdollisuutta käydä töissä. Avustujajärjestöt eivät ole pystyneet vastaamaan kasvaneeseen pakolaismäärään. Esimerkiksi neljän miljardin dollarin avuntarpeesta Syyrian lähialueilla eläville syyrialaispakolaisille on saatu tälle vuodelle vain vajaa puolet ja 2,6 miljardin dollarin avuntarpeesta humanitaariseen kriisiapuun Syyrian sisällä on saatu vain 33 prosenttia (Helsingin Sanomat 2015a). Järjestöt ovat tästä johtuen joutuneet muun muassa leikkaamaan ruokaosuuksista.

Sosiaalisella medially ja sitä kautta vapaalla tiedonkululla on ollut valtava merkitys pakolaisvirran suuntautumiseen Eurooppaan. Ihmiset pitävät yhteyttä älypuhelimilla ja kertovat liikkeistään sekä siitä mihin kannattaa suunnata. Jos joku väittää että Euroopan mailla ei ole vetoimatekijöitä, jotka myös huomataan, totuus kuuluu maahantulijoiden suusta. ”Whatsapp auttaa saamaan yhteyden rannikkovartiostoon, joka voi applikaation avulla paikantaa pakolaisveneet,” kuten yksi turvapaikanhakija kertoo (Yle Uutiset 2015a). ”[Facebookissa] on olemassa

kokonaisia keskusteluja eri maista, ja mikä niistä sopii kullekin. Esimerkiksi Saksa on hyvä perheen yhdistämiseen ja Ruotsissa saa paperit heti,” toinen pakolainen jatkaa. Sosiaalisessa mediassa mainostetaan ha-peilemättä parhaita tapoja päästä pohjoismaihin turvapaikanhakijaksi. (Suomen Uutiset 2015a.)

Ihmissalakuljettajat käyttävät sosiaalista mediaa taitavasti hyväkseen. He levittävät usein väärää tietoa Euroopan maiden turvapaikkaehdoista ja työllisyystilanteesta houkutellessaan asiakkaita vaarallisille ja kalliille venematkoilleen. Useat tarttuvat syöttiin ja pettyvät, kun pääsevät perille asti. Kun turvapaikanhakija kertoo suomalaisen laitoksen kelpaavan vain koirille, muistuu mieleeni erään kouluikäisen opettajani toteamus: ”jos ei kiinnosta niin tuossa on ovi, aina voi halutessaan poistua”. (Iltalehti 2015b.)

Aiemmin tällaisia ihmisiä kutsuttiin onnenonkijoiksi, mutta nykyään turvapaikanhakijoiksi. Tällainen omahyväinen käytös on haitallista oikeasti turvaa hakeville ja murentaa pakolaisjärjestelmän uskottavuutta. ”Teille, jotka ajattelette lähtöä: ihan totta, älkää! Me mietitään jo paluuta Irakiin. Meitä kaduttaa, että tultiin Suomeen. Me oltiin väärässä! Maksettiin kauhea summa ihan turhaan. Irakissa ajatellaan, että Euroopassa on vaikka mitä ihmeellistä. Ihan tavallista täällä on. Älkää kuvitelko, että Eurooppa on jotain ylimalaista. [...] Irakissa on parempi elää. Siellä on vaarallista, mutta olkoon. Ihan totta, minä aion palata. Kuolen mieluummin kotimaassa,” sanoo Suomeen tullut irakilainen turvapaikanhakija. (Yle Uutiset 2015b.)

Merkittävin syy sille, että pakolaisvirta vahvistui juuri tänä vuonna, on se että Turkki on heikentänyt rajavalvontaansa. Ihmiset matkustavat omin avuin esimerkiksi Istanbuliin, ja maksavat siellä jollekin tuhansista salakuljettajista päästäkseen Eurooppaan. Rajavalvonnan nähdäkseni tietoinen heikentäminen johtuu valtapuolue AK:n heikentyneestä sisäpoliittisesta asemasta. AK:lla on tarve profiloitua turkkilaisten etujen

ajajana ja vahvana ulko- ja turvallisuuspoliittisena pelaajana. Nähtäväksi jää, miten AK:n vahvistunut asema syksyn parlamenttivaaleissa vaikuttaa tilanteeseen.

Kuten tutkija **Alan Salehzadeh** kirjoittaa, Syyrian sodan alkamisesta lähtien Turkki on avoimesti tukenut kaikin voimin Syyrian sunni-oppoitioryhmää. Turkki on pyrkinyt siihen että Syyrian presidentti **Bashar al-Assad**in hallinto kaatuu, ja sen tilalle muodostuisi Muslimiveljeskunnan edustama vahva sunni-islamalainen hallinto. Turkki oli tähän kesään asti hyvin yhteistyöhaluinen EU:n kanssa. Tähän yhteistyöhön kuului muun muassa tiukka rajavalvonta, jonka avulla salakuljettajien toiminta on ollut lähes olematonta. Turkin kautta ei juuri ole ennen tämän vuoden kesää ja syksyä tullut turvapaikanhakijoita Eurooppaan. (Salehzadeh 2015a.)

Näyttää siltä, että Turkki saa EU:lta kultaisen kädenpuristuksen vastineeksi rajavalvonnan tiukentamisesta ja toimimisesta eräänlaisena puskurivyöhykkeenä. EU lupaa Turkille miljardien arvosta apua pakolaisleirien ylläpitoon, viisumivapausneuvotteluiden edistämistä, statusta turvalliseksi luokiteltuna maana ja vahvempaa asemaa EU-jäsenhakijamaana. Turkkilaiset arvioivat, että jos Euroopan turvallisuus on Turkin käsissä, on heillä halutessaan myös mahdollisuus muuttaa Eurooppa turvattomaksi. Kortti on nyt jo kerran käytetty, ja vain vaatimuksiin suostuminen estää käyttämästä sitä uudelleen.

”Ei minkäänlaisia neuvotteluja Turkin presidentin Erdoganin kanssa pakolaiskysymyksessä eikä muissakaan asioissa”, vaatii Saksan vihreiden puheenjohtaja **Cem Özdemir** (Neue Deutschland 2015). Ovatko Euroopan maat valmiita olemaan ikuisessa kiittolisuudenvelassa Turkille? Useiden Turkin naapurimaiden kansalaiset, kuten esimerkiksi iranilaiset, saavat matkustaa Turkkiin ilman viisumia. Ovatko Euroopan maat valmiita tarjoamaan Turkin viisumivapauden kylkiäisenä myös iranilaisille helpomman pääsyn unionin alueelle? Käsittelen myöhemmin kir-

joituksessani sitä kuinka Turkki voisi olla osa Syyrian konfliktin ratkaisua, jos EU omalta osaltaan on Turkkia siihen valmis painostamaan.

Pohjimmiltaan muuttoliikkeessä kolmannesta maailmasta Eurooppaan voidaan nähdä olevan kyse kehittyvän maailman ihmisten paremman elintason toivossa tapahtuvasta muuttoliikkeestä korkeamman elintason maihin. Muuttajien määrää lisäävät omalta osaltaan Syyrian sisällissota sekä eri maissa vallitseva yhteiskunnallinen epävakaus. Esimerkiksi Afrikan osalta väestönkasvu pitää huolen siitä, että korkeamman elintason maihin haluavien tulijoiden virta ei tule lähitulevaisuudessa loppumaan.

Myöskään Euroopan unionin toimet siirtolaiskriisin ratkaisemiseksi eivät ole olleet onnistuneita – pikemminkin päinvastoin. Ulkorajojen valvonnan toimimattomuus yhdistettynä Schengenin-sopimuksen takaamaan vapaaseen liikkuvuuteen EU:n sisällä ja toimimattomaan Dublinin-sopimukseen ovat luoneet siirtolaisille mahdollisuuden haakeutua mieleiseen Euroopan maahan. EU:n meripelastusoperaatiot ovat myös omalta osaltaan tehneet laittoman siirtolaisen matkasta turvallisemman, mikä on houkuttanut yhä useampia tulijoita kokeilemaan onneaan. Myös EU:n päätös turvapaikanhakijoiden taakanjaosta on nähty toimivan vetovoimatekijänä.

PERUSSUOMALAISET HALLITUKSEN TIUKKIKSENA

Suomen sisäministeriön virallinen arvio maahan tulevien turvapaikanhakijoiden määrästä vuoden loppuun mennessä on 30 000-35 000, mikä on selvästi vähemmän kuin alkusyksyn 50 000 arvio. Eurostatin lukujen mukaan Suomeen jätettiin kuitenkin jo vuoden ensimmäisellä puoliskolla väkilukuun suhteutettuna enemmän turvapaikkahakemuksia kuin Italiaan ja yhtä paljon kuin Kreikkaan.

Tulijamäärien vähentyminen osoittaa, että hallituksen toimet maahan-

muuttopolitiikan kiristämiseksi ja pakkanaan näyttävät purevan. Vaikka Perussuomalaiset ovat hallituksessa vähemmistönä maahanmuuttokriittisine näkemyksineen, on puoluetta kiittäminen monista maahanmuuttopolitiikkaan saaduista kiristyksistä. (Helsingin Sanomat 2015b).

Esimerkiksi tehostetuttu raja- ja ulkomaalaisvalvonta, Maahanmuuttoviraston päivitetty Irakin turvallisuusarvio, suunniteltu turvapaikanhakijoiden saaman tuen laskeminen ja vastikkeelliseksi tekeminen sekä neuvottelut palautussopimuksesta Irakin, Somalian ja Afganistanin kanssa ovat kiistatta tiukennuksia aikaisempaan linjaan nähden. Vertailukohtaa löytyy naapurimaista. Esimerkiksi Tanskan uusi hallitus leikkaa EU:n ulkopuolelta tulevien ihmisten toimeentulotuen puoleen aiemmasta.

Maahanmuuttoviraston selvityksen perusteella monien Irakin alueiden turvallisuustilanne on lieventynyt, mikä vaikuttaa Maahanmuuttoviraston ratkaisuihin turvapaikka-asioissa. Jatkossa irakilaiden turvapaikkahakemuksissa ratkaisee yksilöllinen tilanne, ei henkilön lähtöalue. Erityisesti Babylonin läänin sekä Kirkukin kaupungin turvallisuusarvio on lieventynyt. Bagdadissa turvallisuustilannetta Maahanmuuttovirasto kuvailee edelleen ongelmalliseksi, mutta kuitenkin linjaa, ettei kaikkien sieltä tulevien voida katsoa olevan henkilökohtaisessa väkivallan vaarassa. (Yle Uutiset 2015c.)

Mahdolliset Suomeen aikovat irakilaiset saavat tiedon näistä tiukennuksista Facebookin kautta, sillä ulkoministeriö kampanjoi Facebookin kautta Irakissa ja Turkissa. Kampanja on arabiankielinen ja sen kohteena ovat turvapaikkamatkaa suunnittelevat nuoret miehet. Useat varmasti pohtivat, että jos palautus on lähestulkoon varma, miksi tuhлата jopa 10 000 euroa turhaan matkaan? (Suomen Uutiset 2015b.)

Vasemmisto-opposition linja poikkeaa hallituksesta. Sosialidemokraattien varapuheenjohtaja, kansanedustaja **Sanna Marin** haluaa nostaa oleskeluluvan saaneiden pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien sosiaaliturvaa (Verkkouutiset 2015). ”Me pystymme

asuttamaan lähes puoli miljoonaa Karjalan pakolaista vaikeina aikoina,” sanoo eduskunnan täysistunnossa kansanedustaja **Emma Kari** (vihr.) ja vaatii Suomelta enemmän toimia Euroopan pakolaistilanteessa.

Syventymättä sen enempää karjalaisten evakkojen ja ulkomaalaisten turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen eroavaisuuteen, voidaan katsoa, että sain vasemmisto-oppositiolta viimein vastauksen kysymykseen ”kuinka paljon riittää?” Ajatellaan, että Suomeen tulee tänä vuonna esimerkiksi 30 000 turvapaikanhakijaa, joista karkeasti sanottuna korkeintaan puolet saa myönteisen turvapaikkapäätöksen. Jos yksi oleskeluluvan saanut turvapaikanhakija maksaa Suomelle sosiaali- ja terveysministeriön mukaan vähintään 13 200 euroa vuodessa, tekee esimerkiksi 15 000 ihmistä noin 198 miljoonaa euroa euroa vuodessa. Kuin juuri sopivasti vihreiden vaihtoehtobudjetissa esitetään 200 miljoonan euron lisävelanottoa hallituksen budjettiin nähden.

Suomen tilanne on vielä kohtuullinen länsinaapuriimme Ruotsiin verrattuna. Tänä vuonna Ruotsiin arvioidaan tulevan 140 000–190 000 pakolaista, joista lapsia voi olla jopa 40 000. Ensi vuodenkin arvio on 170 000, joista 33 000 lapsia. Turvapaikanhakijoiden aiheuttamiksi suoriaksi kuluiksi tämän ja ensi vuoden aikana arvioidaan noin 73 miljardia kruunua eli vajaat 8 miljardia euroa. (Keski-suomalainen 2015.) Käsittelemme Ruotsin maahanmuuttopolitiikkaa laajemmin raportissani Kansankodin kuolinvuoteella: ruotsalainen hyvinvointivaltio ja maahanmuutto (Suomen Perusta 2015).

RIITTÄMÄTÖN SAKSALAINEN TEHOKKUUS

Yksikään Euroopan maa ei ole sitoutuneempi Euroopan yhdentymiseen kuin Saksa. Kaikki suuret suunnitelmat joilla on pyritty saamaan eurooppalaisia yhteen, kuten yhteisvaluutta, lainsäädännön harmonisointi ja sisärajovalvonnan poistaminen ovat sydämen asioita nimen-

omaan Saksalle. Ei siis ole yllätys, että EU-maista nimenomaan Saksa on ottanut vastaan eniten turvapaikanhakijoita. Saksan virallisen ennusteen mukaan maahan tulee tänä vuonna yli miljoona turvapaikanhakijaa, joka on viisi kertaa enemmän kuin viime vuonna.

Tilanne on niin huono, että Saksan poliisiliitto vaatii rajatarkastusten palauttamista koko Schengen-alueelle. Saksaan rakennetaan rajoille samanlaisia transit-alueita kuin kansainvälisillä lentokentillä. Niissä selvitetään viikon aikana turvapaikanhakijan tuloreitti ja henkilöllisyys ja päätetään, voiko hän tulla maahan jättämään turvapaikka-anomuksensa (Spiegel 2015).

Saksassa arvioidaan, että pelkästään turvapaikanhakijoiden asumiseen ja perusylläpitoon liittyvät kulut ovat noin 5,5 miljardia euroa vuodessa. Jos mukaan lasketaan turvapaikanhakijoiden terveydenhoito, vaatteet, taskurahat, lisähenkilökunnan tarve, asioiden käsittelykulut ja palauttamiset, niin summa nousee jopa 20 miljardiin euroon vuodessa. Vertailun vuoksi todettakoon, että Saksan valtion vuosibudjetti on lähes 300 miljardia euroa. Saksan hallitus peruu suunnitellut veronalennukset pakolaistilanteen aiheuttamien valtavien kustannusten vuoksi (Die Welt 2015). Tämä siitä huolimatta, että erinäiset kommentaattorit hokevat ”ei se maahanmuutto ole mistään pois”.

Saksassa valmistellaan lakia, joka helpottaa ja nopeuttaa hylkäyspäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden palauttamista. Palautus voitaisiin panna toimeen jo kolmen kuukauden kuluessa maahan saapumisesta. Anomuksen käsittelyn ajan on asuttava vastaanottokeskuksessa. Palauttamisesta ei ilmoiteta etukäteen piiloutumisen estämiseksi. Käteisenä maksettava taskuraha muutetaan materiaalipalveluksi. Valtava turvapaikanhakijoiden määrä muuttaa väistämättä Saksankin työmarkkinoita. Berliinissä on palkattu turvapaikanhakijoita pimeisiin töihin alle minimipalkan, joka on 8,50 euroa tunnilta. Saksan ammattiyhdistysliike pelkää laittomia työmarkkinoita.

SCHENGENIN SOPIMUKSEN JA DUBLIN-ASETUksen ASEMA

Schengenin sopimus on poistanut rajamuodollisuudet 28 siihen kuuluvan eurooppalaisen valtion väliltä. Sopimus antaa kuitenkin jäsenvaltiolle mahdollisuuden väliaikaiseen rajatarkastuksien käyttöönottoon kansallisen turvallisuuden nimissä. Turvapaikanhakijat on silti kansainvälisten sopimusten mukaan otettava vastaan rajalla ja hakemus käsiteltävä. Schengen-alueeseen kuuluvista maista Saksa, Itävalta, Slovakia, Slovenia ja Unkari ovat ottaneet käyttöön väliaikaiset rajatarkastukset.

Unkari tekee sitä, mitä EU ulkorajan vartijoiltaan vaatii eli yrittää hillitä laitonta maahantuloa ja ohjata tulijat virallisille raja-asemille. Espanja tekee samaa korkeilla aidoillaan Afrikan puoleisella rajallaan. Kuitenkin vain Unkari istuu mediassa syytettyjen penkillä. Unkari ei ole sulkenut rajojaan eikä käännä turvapaikanhakijoita, vaan pakottaa laittomat maahanpyrkijät jättämään turvapaikkahakemuksen Unkariin sen sijaan, että päästäisi nämä rekisteröimättä muihin EU-maihin. Unkari vain yksinkertaisesti täyttää Schengen-järjestelmän jäsenmaille asettamat vaatimukset. ”Kun näen vihaisia nuoria miehiä ottamassa yhteen rajavartioiden kanssa Unkarissa ja vaatimassa, että heidät päästetään muihin EU-maihin, tuntuu minusta siltä, että väärät ihmiset ovat jonon ensimmäisinä,” sanoi Irakin Anglikaanikirkon pitkäaikainen pastori **Andrew White** (Verkkouutiset 2015b).

Suomen omalta osaltaan hyväksymän Dublin-asetuksen mukaan siirtolaisen tulisi hakea turvapaikkaa siinä EU-maassa, johon hän saapuu ensimmäisenä. Suurin osa pyrkii kuitenkin Etelä-Euroopan heikon sosiaaliturvan maista kohti paremman sosiaaliturvan Keski- ja Pohjois-Eurooppaa. Kreikka ja Italia jättävät säännönmukaisesti Välimeren yli tulevat turvapaikanhakijat rekisteröimättä ja siten käsittelemättä. Saksa on keskeyttänyt syyrialaisien turvapaikanhakijoiden palauttamisen nii-

hin maihin, joiden kautta he saapuivat EU:n alueelle.

EU-komissio ehdottaa Dublin-asetuksen uudistamista. Komission ehdotuksessa kyse olisi järjestelmästä, joka aktivoituisi komission mukaan vain tarkasti määritellyissä kriisitilanteissa. Asetusehdotus on osa komission toukokuussa julkistamaa muuttoliikeagendaa, jossa esitellään toimenpiteitä pakolaiskriisin ratkaisemiseksi ja muuttoliikkeen hallinnan parantamiseksi Euroopassa. Komission ehdotuksen käsittely alkaa EU:ssa vuoden 2015 lopussa ja sen toteutuminen vaatii sekä neuvoston että Euroopan parlamentin hyväksynnän yhteispäätösmenettelyssä.

Siirtomekanismissa kuvataan menetelmä, jonka avulla voidaan määrittellä tiettyä ajanjaksoa varten jäsenvaltio, joka on vastuussa kriisitilanteen kohteena olevassa jäsenvaltiossa tehtyjen kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten tutkimisesta. Näin komissio sanoo turvaavansa hakijoiden oikeudenmukaisemman jakautumisen jäsenvaltioiden kesken. Hakemusten käsittelyvastuu määräytyy siis pakollisen jakoperusteen kautta. Ehdotukseen sisältyy myös mahdollisuus poiketa Dublin-asetuksessa vahvistetuista hakemuksen käsittelyvastuun määräytymisperusteista.

EU-komission mukaan tällä hetkellä käynnissä oleva kriisitilanne vaarantaa Dublin-asetuksen soveltamisen, koska jäsenvaltion alueelle tulleiden kolmansien maiden kansalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden suhteettoman suuri määrä luo valtavia paineita ja asettaa huomattavia vaatimuksia jäsenvaltion turvapaikkajärjestelmälle. Lyhyemmin sanottuna nykyinen Dublin-asetus on kuollut kirjain, ja siinä komissio on luonnollisesti oikeassa.

Siirtomekanismi aktivoitaisiin vain sellaisten hakijoiden osalta, jotka ensi näkemältä selvästi tarvitsevat kansainvälistä suojelua ja joista kriisitilanteessa oleva jäsenvaltio olisi muuten ollut vastuussa. Komission ehdotuksen mukaan tällaisiin hakijoihin kuuluvat edustavat sellaisia kansallisuksia, joiden osalta myönteisten turvapaikkapäätösten osuus

on vähintään 75 prosenttia Eurostatin tuoreimpien koko EU:ta koskevien neljännesvuosittaisten keskiarvojen perusteella.

Komission mukaan jäsenvaltiot säilyttävät kuitenkin oikeutensa kieltäytyä hakijan siirtämisestä kansallista turvallisuutta tai yleistä järjestystä koskevista syistä tai direktiivin 2011/95/EU 12 ja 17 artiklassa säädettyjen, pakolaisaseman myöntämättä jättämistä koskevien säännösten perusteella. Jäsenvaltio voi myös ilmoittaa komissiolle kuukauden kuluessa siirtomekanismin aktivoinnista, että on tilapäisesti yhden vuoden ajan joko kokonaan tai osittain kykenemätön osallistumaan hakijoiden vastaanottamiseen. Jäsenvaltion olisi sen sijaan maksettava EU:n talousarvioon rahoitusosuus, jonka määrä on 0,002 prosenttia sen bruttokansantuotteesta. EU-päätöksenteossa on mahdollista, että valtioiden näkemysten ristipaineessa komission esitystä ei hyväksytä esitetystä muodosta. Paras ratkaisu olisi että jäsenmaat velvoitettaisiin noudattamaan nykyistä Dublin-asetusta.

TIE PAKOLAISKRIISIN VOITTAMISEKSI

Kasvava pakolaisvirta on jo Euroopan suurin inhimillinen ja poliittinen ongelma. Pakolaistilanteen hoitaminen on myös niin suuri taloudellinen haaste, että sitä ei voi lakaista maton alle. Tilanteen hoitaminen alkaa väistämättä kiinnostaa myös tavallista veronmaksajaa. Häntä, joka kaikki päätökset lopulta maksaa. Sen voi nähdä esimerkiksi Itävallan, Sveitsin ja Puolan tuoreista vaalituloksista.

Jos liberaalia maahanmuuttopolitiikkaa ajavien lisäksi on syytä olla joillekin vihainen tuhansien Välimeren hukkuneiden vuoksi, niin ihmiskuljettajille. Ihmissalakuljetus on vuositasolla jopa kymmenen miljardin euron laitonta liiketoimintaa, jolle on pantava piste. EU:n käyttöönottona taakanjakomekanismi turvapaikanhakijoiden jakamiseksi jäsenmaiden välillä tai yksinkertaisesti keskittyminen merihätään

joutuneiden turvapaikanhakijoiden pelastamiseen Välimerellä eivät ole oikeita ratkaisuja pakolaiskriisiin, sillä ne vain lisäävät EU-maiden houkuttelevuutta.

Jotta Euroopan vetovoimatekijöitä saadaan karsittua, ihmiskuljetukseen liittyviä kuolemia ehkäistyä, pakolaiskriisin kustannuksia hillittyä sekä Suomessa että muissa EU-maissa ja luotua pitkäaikainen ratkaisu Syyrian konfliktiin, esitän kuuden kohdan tien pakolaiskriisin voittamiseksi:

1. Schengen-alueen lakkauttaminen ja mahdollinen uusi sopimus

”Vapaa liikkuvuus ei voi olla hallitsematonta liikkumista,” linjasi tasavallan presidentti **Sauli Niinistö**. ”Vapaa liikkuvuus ei saa tarkoittaa liikkumista vapaasti sosiaalietujen perässä,” totesi myös Ison-Britannian valtiovarainministeri **George Osborne** vieraillessaan syksyllä Suomessa. Kärkipoliitikot myöntävät vapaan liikkuvuuden rajallisuuden, mutta jättävät sanomatta, että EU:n vapaalta liikkuvuudelta on kadonnut oikeutus. Schengen-järjestelmä luotiin luottaen siihen, että ulkorajojen valvonta toimii ja laitton maahanmuutto voidaan estää. Tämä ehto ei ole täyttynyt.

Schengen-maat katsovat nyt kateellisina Iso-Britanniaa ja Irlantia, jotka saivat erivapauden säilyttää rajatarkastukset. Vuoden 1997 Amsterdamin sopimuksen jälkeen kaikki uudet EU-maat on velvoitettu liittymään myös Schengen-sopimukseen. Pelonsekaisin tuntein odotetaan Romanian ja Bulgarian, kaikkein köyhimpien ja korruptoituneimpien EU-maiden, liittymistä Schengen-alueeseen. Kolme EU:hun kuulumatonta maata eli Sveitsi, Islanti ja Norja ovat myös Schengenin jäseniä.

Alkujaan pienessä luxemburgilaisessa kylässä vuonna 1985 allekirjoitetulla Schengen-sopimuksella on kaksi perustavanlaatuaista heikkoutta. Ensinnäkin sisäinen vapaa liikkuvuus toimii vain mikäli EU:n yhteisiä ulkorajoja valvotaan sääntillisesti ja lähes aukottomasti. Näin toimitaan

Suomen ja Venäjän vastaisella rajalla, mutta ei esimerkiksi Kreikan ja Turkin, Maltan ja Libyan tai Italian ja Tunisian rajoilla. Toiseksi sisäinen vapaa liikkuvuus toimii vain mikäli jäsenmaat jakavat tiedot liikkumisesta toisten maiden viranomaisten kanssa. Ulkorajoilla kerättyä tietoa ei saada eteenpäin joten jäsenmailla ei ole mitään mahdollisuutta katsoa että kuka tulee rajan yli sisään ja kuka lähtee ulos.

Schengen-alue on lakkautettava, koska EU:n ulkorajavalvontaa ei saada riittävän nopealla aikataululla kuntoon, jotta se ehtisi vaikuttaa akuuttiin pakolaiskriisiin. Nykyiset haitat sisärajanvalvonnan poistamisesta Schengen-alueella ylittävät passintarkastusten palauttamisesta koituvan vaivan. Ihmissalakuljettajien laitonta toimintaa saataisiin pitkälti kuriin huolellisten rajatarkastusten avulla. Amsterdamista Pariisiin matkalla olleessa junassa tehty terroriteon yritys myös osoitti kuinka helppoa terroristien on matkustaa yli EU-maiden rajojen ja toteuttaa tekojaan.

Mikäli täyden mittakaavan sisäisille rajatarkastuksille ei saada riittävää kannatusta, välimuotona voidaan ottaa koko Schengen-alueella käyttöön tiedustelutietoon perustuvat valikoivat tarkastukset tai pistotarkastukset. Jo pelkkä kuulustelun mahdollisuus parantaisi Euroopan yleistä turvallisuustilannetta. Voidaan myös tutkia mahdollisuutta solmia uusi, modernin pakolaistilanteen haasteet huomioon ottava liikkuvuutta käsittelevä sopimus.

Schengen-alue on todennäköisesti pakolaiskriisin ensimmäinen poliittinen uhri, kun eri maiden päättäjät haluavat näyttää pakolaisvirran alla äänestäjilleen, että kuka määrää kaapin paikan. Mikä toimii briteille ja irlantilaisille, toimii myös muille eurooppalaisille.

2. Euroopan unionin yhteisen ulkorajavalvonnan ja palautusten tehostaminen

Oli Schengenin sopimusta tai ei, Euroopan unionin jäsenmaiden yh-

teistyötä ulkorajavalvonnan tehostamisessa on perusteltua vahvistaa. Suomi on omalta osaltaan EU:n ulkorajalla eikä maailman melskeissä ole poissuljettua tilanne, jossa myös meidän itärajamme kohdistuu muuttopainetta. Kansallisten toimien lisäksi keskeistä on EU:n alaisen rajaturvallisuusviraston Frontexin ja EU:n poliisiviranomaisten yhteistyön Europolin resurssien kasvattaminen.

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet on vastedes käännyttävä tehokkaammin Suomesta ja muista EU-maista. Viime vuonna vain alle 40 prosenttia EU-maissa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneista onnistuttiin palauttamaan. Tämän vuoden tulijamäärien perusteella EU:sta pitäisi käännyttää tänä vuonna satojatuhansia turvapaikanhakijoita. Tilastojen mukaan vähintään puolet kaikista hakijoista saa kielteisen päätöksen. EU-maiden täytyy olla valmiita painostamaan lähtömaita, jos ne eivät suostu palautussopimuksiin. EU:n kehitysrahastoista myönnettäviä tukia, kauppasopimuksia ja viisumijärjestelyjä voidaan käyttää neuvottelukorttina. Palautuslentojen operoinnissa EU-maiden täytyy tehdä läheistä yhteistyötä Frontexin kautta kustannusten minimoimiseksi.

EU:n toimeenpanema hotspot-toimintamalli vastaanottokeskusten perustamiseen Italiaan, Kreikkaan ja lähtömaiden lähelle on periaatetasolla kannatettava, sillä se muistuttaa vahvasti Suomen kansallisella päätöksellä perustettua järjestelykeskusta. Maahantulijoiden tunnistamisen ja rekisteröimisen lisäksi turvapaikkahakemus on hoidettava kyseisissä vastaanottokeskuksissa sen sijaan että tulijat lähetetään heti käsiteltäväksi vastaanottaviin maihin. EU-maihin on keskuksista jaettava vain sellaisia henkilöitä, jotka ovat saaneet myönteisen turvapaikkapäätöksen. Esittämäni malli luonnollisesti vaatii sen että esimerkiksi Suomi lähettää virkamiehiä hoitamaan turvapaikkahakemuksia näihin vastaanottokeskuksiin. Uskon että se on inhimillisempää ja kustannustehokkaampaa kuin käsitellä tapauksia vasta Suomessa.

3. Välimeren ylittävien pakolaisveneiden käännyttäminen

Australian silloinen pääministeri **Tony Abbott** suositteli huhtikuussa EU:lle salakuljettajien veneiden pysäyttämistä ja käännyttämistä turvalisiin satamiin, mikä hänen mukaansa on ainoa mahdollisuus lopettaa ihmiskauppa ja siten pelastaa ihmishenkiä. Välimerellä ihmissalakuljettajat ahtaavat pakolaiset täpötäysiin lähes merikelvottomiin paatteihin, joiden matkustajat noukitaan useimmiten jo Libyan rannikolta. On älytöntä, että Euroopan maat tukevat näin salakuljettajien liiketoimintaa.

Australia on saanut laittoman siirtolaisuuden määrän lähes loppumaan aloitettuaan vuonna 2013 politiikan, jossa laittomasti maahan pyrkivät ihmiset kuljetetaan Nauru-saarille tai Papua Uuteen-Guineaan, joiden kanssa Australialla on sopimus turvapaikanhakijoiden majoittamisesta. Maa on tehnyt myös yhteistyötä Kambodzan kanssa turvapaikanhakijoiden majoittamisessa.

Euroopan ulkorajayhteistyöstä huolehtivan Frontexin koordinoimat rajaturvallisuuteen liittyvät Triton- ja Poseidon-operaatiot on lisärahoituksella muutettava Australian-malliin, jolloin niissä käytetyt alukset voivat käännyttää laittomia tulijoita kuljettavat laivat takaisin turvalliisiin satamiin. Laittomien maahantulijoiden päästäminen Eurooppaan syö oikeudellisen järjestelmän uskottavuutta ja antaa lisäkannustimen yhä uusille yrittäjille pyrkiä maanosamme.

4. Pakolaisleirejä Pohjois-Afrikkaan ja Lähi-itään

Syyrian lähimaat kantavat yhä kasvavan taakan konfliktin aiheuttamista pakolaisista. Turkissa on noin kaksi miljoonaa, Libanonissa 1,1 miljoonaa, Jordaniassa yli 600 000, Irakissa noin 250 000 ja Egyptissä yli 130 000 syyrialaispakolaista. Merkittävä osa niistä ihmisistä, jotka yrittävät päästä Eurooppaan, tulevat näiltä leireiltä, vaikka heillä on jo kansain-

väläinen turva, suoja ja huolenpito.

On vaikea ymmärtää, miten kenenkään mielestä kestävä ratkaisu tilanteeseen on näiden ihmisten siirtäminen länsimaihin. Vielä vaikeampi on ymmärtää, että miksi sinänsä oikeutetusti turvapaikkaa haluavat, kaikkein hädänalaisimmassa asemassa olevat kuten naiset, lapset, sairaat ja vanhukset eivät voi koskaan tehdä turvapaikkahakemusta, vaan Eurooppaan pääsevät ihmissalakuljettajille tuhansia euroja maksaneet. Eurooppaan asti pääsevästä merkittävä osa on elintasopakolaisia ja onnenonkijoita.

EU:n ja Yhdysvaltojen on perustettava yhteistyössä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa Pohjois-Afrikkaan ja Lähi-itään pakolaisleirejä. Euroopan maat voisivat halutessaan ottaa vastaan näiltä leireiltä turvapaikan saaneita pakolaisia kansallisten pakolaiskiintiöidensä puitteissa, mutta tärkeämpää olisi tarjota useammalle ihmisarvoinen elämä paikan päällä leireillä. Asiassa on tehtävä läheistä yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa, jonka tulee hyväksyä osuutensa pakolaisten auttamiseksi ja ottamiseksi. EU, Yhdysvallat ja mahdollisesti varakkaat arabimaat olisivat näiden leirien päärahoittajat.

Afrikan ja Lähi-idän valtiot ovat ensisijaisesti vastuussa siitä, että heidän omia kansalaisiaan lähtee pakolaisiksi. Varakkaat arabimaat kuten Qatar, Yhdistyneet Arabiemiraatit, Saudi-Arabia, Kuwait ja Bahrain eivät ole virallisesti tarjonneet yhtään turvapaikkaa syyrialaisille. Sen sijaan useat näistä maista tukevat ääri-islamistisia liikkeitä ja sitä kautta syventävät pakolaisongelmaa. Missä on vauraiden arabimaiden solidaarisuus uskonveljilleen? (Amnesty 2014.)

Kyseiset arabimaat eivät ole allekirjoittaneet kansainvälistä Geneven pakolaissopimusta. Esimerkiksi Saudi-Arabian valtaapitävät sunnimuslimit pelkäävät syyrialaisen shiiamuslimien liittoutuvan maan opposition kanssa. Maahan pääsy on tehty erittäin vaikeaksi. Saudi-Arabiassa on noin puoli miljoonaa syyrialaista töissä, mutta pakolaisen asemaa

heillä ei ole. Heidän oikeusturvansa on heikko ja heidät voidaan karkottaa helposti.

Vain hieman yli 2 000 kilometrin päässä Syyriasta sijaitsevalla Saudi-Arabiassa olisi Minan telttakaupungissaan valmiit tilat suurelle määrällä pakolaisia. Minassa on kaikkiaan 100 000 ilmastoitua keittiöillä ja vessoilla varustettua telttaa, joihin voitaisiin majoittaa yli kolme miljoonaa ihmistä. Ne ovat pääsääntöisesti käytössä vain kerran vuodessa kun käynnissä on pyhiinvaellus Mekan kaupunkiin tai niin sanottuja pikkupyhiinvaelluksia muulloin vuoden aikana. On vaikea arvioida, että kuinka suuressa käytössä teltat käytännössä ovat, mutta upporikas Saudi-Arabia voisi halutessaan rakentaa pakolaisille aivan oman leirin. Pakolaiset osaavat valmiiksi arabiaa ja valtauskonto on sama, joten heidän on paljon helpompi kotiutua paikalliseen yhteiskuntaan ja hakeutua työmarkkinoille. Lisäksi Dubain kaltaisissa kasvukeskuksissa turvautetaan runsaasti siirtolaistyövoimaan, joten monelle pakolaiselle löytyisi sopivaa työtä. (Salehzadeh 2015b.)

Suomi on vuodesta 2011 lähtien antanut Syyriaan humanitaarista kriisiapua yhteensä 44 miljoonaa euroa. Tuki on kanavoitu UNHCR:n, WFP:n, Unicefin, Maailman terveysjärjestön WHO:n, Punaisen Ristin kansainvälisen komitean (ICRC) sekä suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta. Suomen on lopetettava perinteinen kehitysyhteistyö Syyriassa ja sen naapurimaissa, joka on tänä vuonna 12,6 miljoonaa euroa. Sen sijaan on lisättävä kehitysyhteistyövaroista 30 miljoonaa euroa vuodessa Syyrian ja sen naapurimaiden humanitaariseen kriisiapuun. Tämä tulisi nykyisen 10 miljoonan euron humanitaarisen kriisiavun päälle. Näin Suomen humanitaarinen kriisiapu Syyriaan olisi yhteensä merkittävät 40 miljoonaa euroa vuodessa, mikä antaisi poliittista selkänöjää tiukalle kansalliselle turvapaikkapolitiikalle.

5. Länsimaiden liittoutuminen Al-Assadin hallinnon kanssa ISIS-järjestöä vastaan

Tärkeä osa siirtolaiskriisin hoitoa on Lähi-idän pakolaiskriisin mahdollisimman tehokas hoitaminen saamalla Syyrian konflikti mahdollisimman nopeasti päätökseen. Geopoliittisen kädenväännön sijaan voimavarat pitäisi keskittää yhteistä vihollista vastaan. Syyrian ja Irakin maaperältä löytyy pimeyden ydin, jonka voimat ovat lähteneet osaltaan vaeltamaan kohti Eurooppaa. Tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku. ISIS:n kaltainen järjestö voidaan tuhota vain lähettämällä kansainväliset joukot, johon ei ole poliittista tahtoa, tai liittoutumalla Syyrian presidentti Bashar al-Assadin hallinnon kanssa. Euroopalla on turvallisuuspoliittinen vastuu ottaa lähialueidensa tilanne hallintaan. Länsimaiden on määrätietoisesti tuhottava ISIS.

Liittoumaan tarvitaan myös islamilaisia maita kuten Turkia ja Saudi-Arabiaa. Edes Irania ei voi pois sulkea. Tämä ei sinänsä ole tavatonta. Yhdysvallat ja muut länsimaat ovat lähihistoriassa liittoutuneet jopa erilaisten yksinvaltioiden kanssa aina kun se vain on edistänyt lännen tavoitteita. Ajetellaan esimerkiksi Saddam Husseinia, Muammar Gaddafia, Hosni Mubarakia ja Saudi-Arabian nykyistä kuningashuonetta. Hussein kaadettiin Irakissa ja Gaddafi Libyassa. Kummatkin olivat kiistatta verisiä diktaattoreita, mutta on vaikea sanoa, että maiden tilanne olisi Irakin sodan ja Libyan niin sanotun arabikevään myötä merkittävästi parantunut. Olemmeko todella valmiita katsomaan mitä tapahtuu, jos Assadin hallinto kaadetaan ja vahvin jäljelle jäävä voima on ISIS?

ISIS:n raakalaismaista toimintaa voi niin sanottua natsikorttia pelkäämättä verrata natsi-Saksan hirmutekoihin. Moderni historia ei tunne toista organisaatiota joka pyrki niin järjestelmällisesti naisten ja eri uskontoa edustavien perusihmisoikeuksien tuhoamiseen. Orjamarkkinat. Ruoskinnat. Raiskaukset. Teloitukset. Silmittömät silpomiset.

Pakkokäännyttämiset. Kaiken tämän tiedämme lähinnä niiden urheiden ihmisten ansiosta, jotka auttavat ISIS:n uhreja pääsemään turvaan pakolaisleireille.

Ensin länsimaat tukivat yrityksiä kaataa Assadin hallinto ja saada Syyriaan demokraattisesti valittu hallinto. Nyt länsimaat yrittävät epätoivoisesti estää Syyrian luisumisen ääri-islamistien käsiin. Länsimaiden tekemät rajoitetut ilmaiskut eivät riitä ja länsimaiden tukemien kapinallisten maajoukot eivät pysty haastamaan ISIS:n kiihkkomielisiä joukkoja.

Kenen puolesta Yhdysvallat taistelee Syyriassa? Tiedämme, että keitä vastaan: Assadin hallintoa, Irania, Hizbollahia, ISIS-järjestöä sekä ääri-islamistisia kapinallisryhmiä kuten Jabhat Al-Nusraa ja Ahrar-al-Shamia. Länsi vastustaa lähes kaikkia konfliktin osapuolia, mikä näyttää moraalisesti selkärankaiselta, mutta on strateginen katastrofi. Yhdysvaltain armeija on jo suoraan mukana konfliktissa, sillä syksyn aikana maa on kärsinyt ensimmäisen miestappion maataistelussa ISIS-järjestöä vastaan (Helsingin Sanomat 2015c).

Hallinnoltaan maltillisten islamilaisten maiden lisäksi Venäjä on Syyrian konfliktin ratkaisussa keskeisessä roolissa. Venäjä on syksyn aikana ottanut strategisen vastuun Bashar al-Assadin hallinnon joukkojen ohjaamisesta Syyriassa. Strategisen vastuun lisäksi Venäjän koneisto ja paikoin miehistö näkyy niin maalla, merellä kuin ilmassakin. Vuodesta 2011 alkaen tähän päivään asti al-Assadin suurimpiin tukijamaihinkin lukeutunut Venäjä on kuitenkin aktiivisesti kiistänyt roolinsa Syyrian konfliktissa. On syytä pohtia, että miksi Venäjä pelaa nyt avoimin kortein. Syyriassa on käynnissä diplomaattinen näytelmä, jossa jokaisen maan osana on näytellä jossain määrin tietämätöntä. Todellisuus lienee, että Yhdysvallat on jo pidemmän aikaa tiennyt tai hiljaisesti hyväksynyt Venäjän toimet Syyriassa. Tärkeintä on, että joku taistelee ääri-islamisteja vastaan, eikä se, kuka ääri-islamisteja vastaan taistelee.

Jo kylmän sodan aikaan Syyria oli Neuvostoliiton tärkeä liittolainen Lähi-idässä. Venäjä tietää, että jos se menettää Syyrian liittolaisuuden vallanvaihdon myötä, menettää se samalla myös Iranin liittolaisuuden. Lisäksi Syyria on Venäjän suurin aseiden ostaja, ja suurin osa Syyrian armeijan aseista on valmistettu Venäjällä. Vuosien 2011 ja 2015 välisenä aikana asekauppa Venäjän ja Syyrian välillä oli usean miljardin euron arvoista. Venäjä ei yleisestikään katso hyvällä arabialueen vallanvaihdoksia ja sisäistä myllerrystä. Tämä johtuu siitä, että Venäjä pitää mahdollisena kansannousujen leviämistä Pohjois-Kaukasian muslimialueelle, joka on maantieteellisesti lähellä Irania. Venäjän muslimit sekä suurin osa Kaukasuksen muslimeista ovat sunneja. Välit Venäjän valtiovaltaan ovat yleisesti ottaen melko huonot Afganistanin ja Tshetsšenian sotien vuoksi. Tämä on Venäjälle vielä lisäsyä tukea shioja Syyriassa.

Assadin hallinto on harvainvaltojen tapaan kiinnostunut lähinnä omasta hengestä, varallisuudestaan ja vallastaan. Siksi se tarttuu Venäjään kuin hukkuva pelastusrenkaaseen. Neuvotteluissa Assadin hallinnon on ensin suostuttava tulitaukoon muiden kapinallisten paitsi ääri-islamistien kanssa. Länsimaat eivät voi antaa takuuta Assadin hallinnon jatkumisesta, vaan ehdot joiden nojalla häntä ei suoraan syötä vallasta, mutta joiden myötä ISIS:n vastainen liittouma vahvistuu ja Syyrian kansa saa ansaitsemansa merkittävät poliittiset uudistukset. Neuvottelutulokseen voi lopulta liittyä siirtymäaika ja myöhempi hallinnon vaihdos, mutta niin että Assad säilyttää kasvonsa ja henkensä. Toinen vaihtoehto on hyväksyä realiteetti kentällä eli Syyrian jakautuminen osiin, joista yksi on Assadin hallitsema alaviittien alue.

Assadin hallinto on tähän asti käyttänyt ääri-islamisteja hyödykseen eikä ole aktiivisesti pyrkinyt ISIS:n tuhoamiseen. Assad on soveltanut vanhaa hajoita ja hallitse -ajattelua: kapinalliset ovat pysyneet hajanaisina ja siten riittävän heikkoina. Jos länsimaiden tärkeimpänä tavoitteena on ISIS:n tuhoaminen, kuten itse katson että täytyy olla, silloin tästä ta-

voitteesta on tehtävä Assadin hallinnolle kannattava. Assadilla on kyky ja sen jälkeen myös halu tuhota ISIS.

Myönnän että Assadin asema todennäköisenä sotarikollisena tekee tilanteesta ongelmallisen. Toisaalta Yhdysvallat tekee tällä hetkellä yhteistyötä Syyrian kurdien kanssa jotka ovat Amnestyn mukaan syyllistyneet sotarikoksiin. Suomi kouluttaa kurdijoukkoja Irakin puolella rajaa (Ilta-Sanomat 2015). Puhtaita pulmusia eivät ole myöskään Nato-maa Turkki pommittaessaan kurdeja tai Saudi-Arabia kylväessään tuhoa Jemenissä.

Jos haluaa pelata isoa peliä Lähi-idässä, täytyy olla valmis liikaamaan käteensä. Kaikkien Lähi-idän maiden kädet on tahrittu syyttömien veeen tavalla tai toisella. Tähän asti länsimaat ovat Syyriassa yhdistäneet äärimmäisen yhteistyökvyttömän retoriikan äärimmäiseen pieniin, merkityksettömiin tekoihin. Lopputulos puhuu puolestaan.

6. Kansallinen maahanmuuttostrategia

Suomen hallitusohjelmassa todetaan, että ”maahanmuuton on oltava hallittua”. Se on totta, mutta hallittu maahanmuutto ei sinänsä vielä kerro, että johtaako hallinnassa oleva tilanne positiivisiin vai negatiivisiin vaikutuksiin yhteiskunnan talouden ja sosiaalisen kestävyuden kannalta. Suomelta puuttuu kokonaiskäsitys siitä, millaista maahanmuuttoa haluamme ja millaista maahanmuuttoa emme halua. Suomen täytyy luoda kansallinen maahanmuuttostrategia.

Uudet maahanmuuttajat on saatava osaksi yhteiskuntaa. Niistä joilla on oikeus ja halua Suomeen jäädä, täytyy aktiivisesti tehdä suomalaisia. Maahanmuuttajilta on vaadittava aikaisempaa enemmän aktiivisuutta ja vastikkeellisuutta. On korostettava, että Suomeen muuttaminen tuo velvollisuuden noudattaa suomalaisen yhteiskunnan sääntöjä ja kunnioittaa kulttuurisia tapoja. Esitän tässä mitä maahanmuuttostrategiassa täytyy olla nimenomaan pakolaiskriisiin liittyen.

Turvapaikanhakijoille on sallittava jo ensimmäisen kolmen kuukauden aikana tehdä avustavia töitä esimerkiksi julkisyhteisöille ja järjestöille. Työtä tehtäisiin vastineeksi saadusta ylläpidosta eikä se vaikuttaisi normaaleihin työmarkkinoihin, mikä myös karsii tehokkaasti helppoa elämää tavoittelevat onnenonkijat. Suomessa on runsaasti esimerkiksi puhtaanapitoa ja ulkoalueiden siivoustöitä, joihin ammattilaisten rajallinen työaika ei riitä tai johon ei kannata ammattilaista palkata. Työvelvoite antaa tulijoille viestin Suomen työkeskeisyydestä ja suomalaisille viestin siitä että valtiolta odottaa kaikkien Suomessa oleskelevien tekemän töitä mahdollisuuksiensa mukaan.

Työvelvoitteesta saadun kokemuksen jälkeen voidaan arvioida tarve mahdollisille muutoksille, jotta pakolaisstatuksen saaneet saisivat töitä normaaleilta työmarkkinoilta. Esimerkiksi irakilaisien ja somalien heikko työllisyysprosentti kertoo nähdäkseni sen, että mahdollisuuksia matalasti koulutettujen pakolaistaustaisten saamiseksi helpommin työelämään voisi lisätä se, jos Suomeen tietoisesti luotaisiin säänneltyä halpatyömarkkinat. Epäillä kuitenkin sopii, onko juhlapuheissa kunnosti maahanmuutosta puhuva ammattiyhdistysliike kuitenkaan valmis hyväksymään Suomeen Saksan mallin mukaisia halpatyömarkkinoita? Heikosti koulutetun ulkomaalaistaustaisen väestön työllistyminen on nykyoloissa joka tapauksessa lähes mahdoton tehtävä, kun ottaa huomioon jo sadoissa tuhansissa liikkuvan kotimaisten työttömien määrän.

Pakolaiskriisin myötä Suomeen saattaa jäädä tilapäisesti poikkeuksellisen suuri määrä pakolaisia. Kaikkien uskontojen edustajia täytyy auttaa kun ehdot täyttyvät, mutta kristittyjen ja jesuiden kansanmurha ISIS-järjestön hallitsemilla alueilla pitää ottaa erityisesti huomioon, kun Suomessa tehdään turvapaikkapäätöksiä. Se on inhimillistä ja oikein. Suomen on parhaansa mukaan pidettävä kristittyjen ja jesuiden vainoja esillä kansainvälisissä kokouksissa ja tapaamisissa.

Pakolaisuuden tarkoitus on antaa ihmiselle tilapäistä suojaa mikäli

hänen tilanteensa täyttää asetetut ehdot. Turvapaikkaoikeus on muutettava määräaikaiseksi. Turvapaikka myönnettäisiin kolmeksi vuodeksi. Sen jälkeen turvapaikanhakija lähetettäisiin automaattisesti kotiin, jos lähtömaan turvatilanne on muuttunut riittävän hyväksi. Palautus koskisi myös perheenyhdistämisen kautta maahan tulleita perheitä. Turvapaikkaoikeus uusittaisiin tai peruttaisiin aina kolmen vuoden määräajan jälkeen. Samalla kansalaisuuden saamisen ehtoja on tiukennettava, jotta kansalaisuus on palkinto todistetusta kotiutumisesta eikä porkkana kotiutumiseen.

Entisen kansanedustajan **Osmo Soininvaaran** (vihr.) esitys oleskeluluvan saaneiden pisteyttämisjärjestelmästä on otettava käyttöön. Pisteitä saisi paitsi kotimaan olosuhteiden lisäksi kotoutumisesta: esimerkiksi kielen oppimisesta ja erityisesti työllistymisestä normaaleille työmarkkinoille. Myönnettäessä oleskelulupaa ensimmäisen kerran ei kotoutuspisteitä ole kenelläkään, vaan pisteet katsotaan turvapaikka-oikeuden kolmen vuoden välein tehtävässä jatkokäsittelyssä. (Soininvaara 2015.) Uudistuksen yhteydessä voitaisiin ottaa käyttöön myös kansalaisuus- ja kielitestit.

Turvapaikanhakijoiden oikeutta valittaa kielteisestä turvapaikkapäätöksestä on rajoitettava. Valitusmahdollisuus Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeuteen täyttää jo kansainvälisten ihmisoikeus-sopimusten vaatimukset, joten on syytä kieltää valittaminen siitä eteenpäin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Näin vähennetään yhteiskunnalle aiheutuvia kuluja ja estetään turvapaikkapäätösten täytäntöönpanon tietoinen viivyttäminen.

Suomessa vain 32 prosenttia hakijoista on tänä vuonna saanut myönteisen päätöksen (Iltalehti 2015c). Näin ollen tuhannet kielteisen päätöksen saaneet täytyy palauttaa tavalla tai toisella. Suomessa on otettava säilöön kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet turvapaikanhakijat, jotta nämä eivät piiloudu välttääkseen karkotusta. Viime vuonna 70 prosenttia kielteisen päätöksen saaneista palasi vapaaehtoisesti 30

päivän aikana päätöksen saamisesta. Tänä 30 päivän säilöönottoaikana voidaan yhä tarjota mahdollisuutta palata vapaaehtoisesti, jolloin valtio osallistuu paluumatkan kustannuksiin. Se on joka tapauksessa kustannustehokkaampaa kuin antaa hakijoiden oleskella Suomessa.

Valtaosa tänä vuonna Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista on irakilaisia. Suomi yritti jo vuonna 2009 saada palautussopimusta aikaiseksi Irakin kanssa, mutta tuloksetta. Suomen muuttunut poliittinen tilanne vaikuttaa siihen, että palautussopimus voi nyt ulkoministeri Timo Soinin (ps.) kaudella onnistua. Onko aiemmin edes ollut halua solmia sopimusta? Väitän, että aikanaan ulkoministeri **Erkki Tuomioja** (sd.) ei ollut halukas solmimaan Suomen ja Irakin välistä palautussopimusta. Jää hänen kontolleen kertoa, että miksi halua ei löytynyt.

Ääri-islamistien uhkaa vastaan myös Suomen pitää ryhtyä lainsäädännöllisiin toimiin. Todistetusti islamistien rinnalla taistelleiden ulkomaalaisten maahanpääsy on estettävä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisen nojalla. Useat Euroopan maat ovat kieltäneet terroristikoulutuksen saaneiden ulkomaalaisten maahanpääsyn tai karkottanut heidät maasta. Suomen kansalaisuuslakia on muutettava siten, että se mahdollistaa kansallisen turvallisuuden vaarantavien henkilöiden kansalaisuuden menettämisen. Näin toimitaan esimerkiksi Isossa-Britanniassa, joka on tunnustettu länsimainen oikeusvaltio.

Pakolaiskriisin seurauksien hoitamisen ja ratkaisujen avaimet ovat Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän maiden lisäksi myös länsimaiden käsissä. Kansalaiset oikeutetusti vaativat päättäjiä toimimaan riittävällä päätäväisyydellä. Kuten toimittaja **Simon Jenkins** kirjoittaa, ”turvallisessa lännessä ulkopolitiikka on pitkään ollut osa sisäpolitiikkaa lisättyinä saarnaamisella. [...] määräävänä ei ole ollut mikä toimii vaan mikä näyttää hyvältä” (Jenkins 2015).

Keskitymmekö näyttämään hyvältä vai tekemään ratkaisuja, jotka toimivat?

Lähteet:

- Amnesty (2014): Facts & Figures: Syria refugee crisis and international resettlement. Amnesty International 5.12.2014.
Saatavissa: www.amnesty.org/en/latest/news/2014/12/facts-figures-syria-refugee-crisis-international-resettlement/
- Die Welt (2015): Steuersenkungen wegen Flüchtlingskrise beerdigt. Die Welt 20.9.2015.
Saatavissa: www.welt.de/politik/deutschland/article146598924/Steuersenkungen-wegen-Fluechtlingskrise-beerdigt.html
- Focus (2015): Kanzlerin Merkel: Kann mir nicht vorstellen, Flüchtling zuhause aufzunehmen. Focus 12.10.2015.
Saatavissa: www.focus.de/politik/deutschland/grossen-respekt-fuer-die-die-das-tun-bundeskanzlerin-merkel-gibt-zu-kann-mir-nicht-vorstellen-fluechtlings-zuhause-aufzunehmen_id_5006683.html
- Helsingin Sanomat (2015a): Kriisien uhreille vaaditaan apua lähtömaissaan – näin Suomi rahoittaa avuntarvitsijoita paikan päällä. Helsingin Sanomat 9.10.2015.
Saatavissa: www.hs.fi/kotimaa/a1444279557348
- Helsingin Sanomat (2015b): Vahva ydinjoukko tukee Soinin linjaa puolueessa. Helsingin Sanomat 27.10.2015. Saatavissa: www.hs.fi/kotimaa/a1445839766070
- Helsingin Sanomat (2015c): Ensimmäinen amerikkalaisotilas kuoli tulitaistelussa ISIS:tä vastaan. Helsingin Sanomat 23.10.2015.
Saatavissa: www.hs.fi/ulkomaat/a1445564412190
- Iltalehti (2015a): Presidentti tylynä parempaa elämää etsiville siirtolaisille. Iltalehti 25.8.2015.
Saatavissa: www.iltalehti.fi/uutiset/2015082520237889_uu.shtml
- Iltalehti (2015b): Tällainen ruoka hiertää turvapaikanhakijoita Oulussa. Iltalehti 30.9.2015.
Saatavissa: www.iltalehti.fi/uutiset/2015093020444892_uu.shtml
- Iltalehti (2015c): Turvapaikkayksikön johtaja: suurin osa päätöksistä on ollut kielteisiä. Iltalehti 20.10.2015. Saatavissa: www.iltalehti.fi/uutiset/2015102020539150_uu.shtml
- Iltasanomat (2015): Suomalaiset alkoivat kouluttaa kurditaistelijoita Irakissa. Iltasanomat 20.10.2015. Saatavissa: www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1445313558663.html
- Jenkins, Simon (2015): Why the West should listen to Putin on Syria. The Guardian 29.9.2015.
Saatavissa: www.theguardian.com/commentisfree/2015/sep/29/west-vladimir-putin-syria-us-assad

Keskisuomalainen (2015): Ruotsiin voi tulla jopa 170 000 pakolaista ensi vuonna. Keskisuomalainen 22.10.2015: www.ksml.fi/uutiset/ulkomaat/ruotsiin-voi-tulla-jopa-170000-pakolaista-ensi-vuonna/2155728

Neues Deutschland (2015): CDU setzt weiter auf Erdogan. Neues Deutschland 12.10.2015.
Saatavissa: www.neues-deutschland.de/artikel/987463.cdu-setzt-weiter-auf-erdogan.html

Salehzadeh, Alan (2015a): Miksi turvapaikanhakijat lähtivät liikkeelle juuri nyt. IL Blogit 3.10.2015.
Saatavissa: <http://blogit.iltalehti.fi/alan-salehzadeh/2015/10/03/miksi-turvapaikanhakijat-lahtivat-liikkeelle-juuri-nyt>

Salehzadeh, Alan (2015b): Parempaa pakolaispolitiikkaa. IL Blogit 25.8.2015.
Saatavissa: <http://blogit.iltalehti.fi/alan-salehzadeh/2015/08/25/parempaa-pakolaispolitiikkaa>

Soininvaara, Osmo (2015): Maahanmuuttotilanne edellyttää muutoksia sääntöihin. Saatavissa: www.soininvaara.fi/2015/10/02/maahanmuuttotilanne-edellyttaa-muutoksia-saantoihin

Spiegel (2015): Altmaier kündigt schnelle Entscheidung über Transitzone an. Spiegel 11.10.2015.
Saatavissa: www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlings-altmaier-will-zuegig-ueber-transitzone-entscheiden-a-1057202.html

Suomen Perusta (2015): Kansankodin kuolinvuoteella: ruotsalainen hyvinvointialtio ja maahanmuutto. Suomen Perusta ja Simon Elo.
Saatavissa: www.suomenperusta.fi/wp-content/uploads/2015/03/Kansankodin-kuolinvuoteella-pdf.pdf

Suomen Uutiset (2015a): Ei ihme, että Välimerellä käy kuhina – laitonta maahanmuuttoa pyörittää ammattimainen markkinointikoneisto. Suomen Uutiset 20.8.2015.
Saatavissa: www.suomenuutiset.fi/ei-ihme-etta-valimerella-kay-kuhina-laitonta-maahanmuuttoa-pyorittaa-ammattimainen-markkinointikoneisto/

Suomen Uutiset (2015b): Ulkoministeriö kampanjoi Irakissa ja Turkissa. Suomen Uutiset 23.10.2015.
Saatavissa: www.suomenuutiset.fi/ulkoministerio-kampanjoi-irakissa-ja-turkissa-suomi-tiukentanut-irakin-turvallisuusarviota/

Verkkouutiset (2015a): ”Sosiaaliturvan tasoa pitäisi nostaa eikä laskea”. Verkkouutiset 12.10.2015.
Saatavissa: www.verkkouutiset.fi/politiikka/sd_marin_mantyla_ps-41910

Verkkouutiset (2015b): Bagdadin kristitty pastori: Pakolaisjonon kärjessä ovat väärät ihmiset. Verkkouutiset 22.9.2015.
Saatavissa: www.verkkouutiset.fi/ulkomaat/bagdadin_kirkkoherra_pakolaispolitiikka-41126

Yle Uutiset (2015a): Facebook on elintärkeä Syyriasta pakeneville – ”Älypuhelin on ruokaa tärkeämpi”. Yle Uutiset 19.8.2015.
Saatavissa: www.yle.fi/uutiset/facebook_on_elintarkea_syyriasta_pakeneville__alypuhelin_on_ruokaa_tarkeampi/8238555

Yle Uutiset (2015b): Irakilaiset varoittavat toisiaan somessa: älkää tulko Suomeen, täällä on kauheaa. Yle Uutiset 21.9.2015.
Saatavissa: www.yle.fi/uutiset/irakilaiset_varoittavat_toisiaan_somessa_alkaa_tulko_suomeen_taalla_on_kauheaa/8320618

Yle Uutiset (2015c): Turvallisuusarvio päivitettiin: Ei turvapaikkaa irakilaisille lähtöalueen perusteella, yksilöllinen tilanne ratkaisee. Yle Uutiset 20.10.2015.
Saatavissa: www.yle.fi/uutiset/paivitetty_turvallisuusarvio_ei_turvapaikkaa_lahtoalueen_perusteella_yksilollinen_tilanne_ratkaisee/8394333

Arto Luukkanen toimii Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen yliopistonlehtorina Helsingin yliopistossa. Luukkanen on seurannut aktiivisesti median toimintaa maahanmuutosta käytyvässä keskustelussa.

ARTO LUUKKANEN

INFORMAATIOSOTAA

MEDIA JA MIGRAATIOKRIISI

Rahvaan informoiminen on ollut Suomessa enemmän tai vähemmän suoraviivaista toimintaa. Sananvapaus tai tasapuolinen tiedonvälitys eivät ole olleet vallanpitäjien suosiossa eikä niitä ole pidetty itseisarvoina. Meiltä puuttuu Isossa-Britanniassa tärkeänä pidetty traditio mediasta vallan vahtikoirana.

Päinvastoin, Suomessa media on toiminut enemmänkin vallanpitäjien ideoiden ja konsensuksen varjelijana. Ylhäältä alaspäin tapahtunut informoiminen on ollut tavoitteellista kasvatustoimintaa, jossa valtiolta tai joku poliittinen taho on ohjannut itsepäistä kansaa haluttuun suuntaan.

Nykyään sanavapaus on turvattu perustuslaissa. Pienen maan ongelmana on kuitenkin ollut median sidosten epäselvyys sekä se, että media on omaksunut jonkin poliittisen agendan; jonkinlaisen ”henkisen ristiretki”-asenteen tai pyrkinyt johonkin poliittiseen muutokseen.

Tässä mielessä Ylen päätoimittajan Atte Jääskeläisen ja HS:n vastaavan päätoimittajan Kaius Niemen välinen keskustelu 11. syyskuuta aamu-tv:ssä oli valaisevaa kuultavaa. Aiheena oli ”*Millainen rooli suomalaismedialla pitäisi olla pakolaiskeskustelussa?*”¹

Nämä kaksi suomalaisen poliittisen keskustelun suunnannäyttäjää paljastivat tahattomasti sen ristiriidan, joka vallitsee Ylen ja HS:n informoivan roolin ja toimittajien oman agendan välillä. Atte Jääskeläinen sanoi suoraan, että Yle pyrkii tarkoitushakuisesti muuttamaan kansalaisten käsityksiä suuresta migraatiosta. Kuten Jääskeläinen totesi haastattelussa, kyseessä on ”ymmärryksen *rakentamisesta suomalaisille*” ja toisaalta siitä, että ”kaikki suomalaiset joutuvat muuttamaan käsityksiään”. Samoin, että Yle näkee tehtäväkseen ”pohjan luomisen sille mitä suomalaisten mielissä liikkuu”. Toisaalta, YLE koki Jääskeläisen mukaan tärkeänä myös informaation jakamisen.

Nämä kaksi päämäärää: kasvattaminen tai käsitysten muuttaminen ja informaation jakaminen ovat valitettavasti jonkinlaisessa sisäisessä ristiriidassa. Informaation jakaminen ei nimittäin voi olla pelkästään sitä, että yritetään kääntää kansan mielipiteitä yhteen suuntaan tai sen kasvattamista päämäärätietoisesti.

Edellä mainittu ristiriita näkyi selvästi 10 p:nä syyskuuta 2015 pidetyssä suuressa pakolaiskeskustelussa. Ohjelma toimi ns. reporadion aikaisten esimerkkien mukaisena kasvattavana kabareena kohti oikeaa migraatietietoisuutta.

• • •

Tässä artikkelissa keskustellaan siitä minkälaista ”rahvaan” tai ”kansan” ohjaaminen ja mielipiteiden manipuloiminen haluttuun suuntaan on ollut vuosisatojen kuluessa. Suomalaisiin kohdistunutta informaatio-ohjausta ja mielipiteenmuokkausta valotetaan historiallisilla esimerkeillä Kustaan III:n sodasta sekä Repo-radion ajoilta. Uusimpana esimerkkinä on YLE:n harjoittama ”infomuokkaus” migraatiosta. Lopuksi esitetään muutamia näkökulmia migraatiokeskusteluun.

MIELIPITEIDEN MUOKKAUSTA 1700-LUVULLA

Yhteisen rahvaan taivuttaminen sotapolitiikkaan tai suostuttelu ylimääräisten verojen maksuun ei ole ollut koskaan helppo asia. Asiaa voi tarkastella historian dokumenttien valossa Gunnar Suolahden ”*Elämää Suomessa 1700-luvulla*” teoksesta (Porvoo 1909).

Kustaa III:n aloittama sota Venäjää vastaan (1788–1790) merkitsi suomalaiselle rahvaalle suurta koettelemusta. Väestönsiirtojen aiheuttamat taudit kaatoivat väkeä niin armeijan kuin talonpoikien keskuudessa. Viljavarastot tyhjentyivät ja köyhä väki turvautui pettuun kuten ennenkin.

Suurin rasitus oli ennen kaikkea Suomen ruotuarmeijan elättäminen ja varustaminen. Sodan aikana kolme taloa muodosti ruodun, joka varusti ensin sotamiehen, sitten reservimiehen ja joutui vielä myöhemmin palkkaamaan täydennysmiehen. Tämä vain Suomeen kohdistunut rasitus yhdessä sodankäynnin ylimääräisten verojen kanssa kurjistutti kansan elämää.

Miten tavallinen kansa sitten suostui näin kovaan ponnistukseen? Syy oli hyvin yksinkertainen – esivallalla oli hallussaan informaation monopoli. Lukuunottamatta erilaisia lentokirjasia tai kansan arkkiveisuja, esivalta hallitsi tiedonvälitystä ja käytti sitä ”kasvattavaan” suuntaan.

Tavallisen kansan tiedonlähteenä toimi papisto, joka oli tänä aikana talonpojalle kaikki kaikessa. Kansa oli tottunut oudoissa ja pulmallisissa tilanteissa kysymään tältä neuvoa. Kaikki viralliset tiedotukset kerrottiin yleisölle papiston kuulutuksissa samalla kun pappi oli rahvaalle myös sielun, ja ruumiin lääkitsijä, elintavan ja taloudenhoidon ohjaaja sekä opettaja että esivallan edustaja.

Kustaan sodan aikana papisto käyttikin valtaansa ahkerasti. Kansaa oli informoitava ja verotettava tehokkaasti. Tätä varten kutsuttiin kokoon ns. pitäjänkokouksia, jossa yritettiin rahvasta innostaa yhä suurempiin uhrauksiin kuninkaan sodan ja esivallan hyväksi. Esimerkkinä voi mainita tammikuun 28 p:nä vuonna 1789 pidetyn Tammelan pitäjän kokouksen, jossa vaadittiin lisää miehiä ruotuarmeijaan. Papiston käsittelemä väki riensikin tunnollisesti esivaltansa avuksi ja lupasi antaa lisää miehiä sekä *”taloa kohden 20 leiviskää heinä tabi vähi enemmän kunkin varallisuuden mukaan, jotka heinät maksutta on kuletettava Hämeenlinnan makasiiniin...”*

Papiston rooli rahvaan mielipiteiden ohjaajana ja väärin mielipiteiden kitkijänä oli ehdoton. Esimerkiksi Janakkalan kirkkoherra muistutti useissa saarnoissaan, että rahvaan ei tarvitse kuin *”muuta kuin tarpeellisella tarkkuudella lukea Kunink. Majesteetin armollinen varoitus. Ken ei siitä saattaisi selvästi lukea tämän maan isän tunteikkaita huolia valtakuntansa hyvinvoinnista ja alamaisiensa hellivää mielentilaa?...Kuninkaalla on täysi oikeus meiltä vaatia mutta kumminkin niin lempein ja sydämeenkäyvin sanoin pyytää: nimittäin sydämiämme, alamaista uskollisuuttamme, puhdasta ja vilpittöntä intoamme...”*

Nämä pitäjänkokoukset jatkuivat samanlaisilla tehokkailla indoktrinaatio-pohjustuksilla. Esimerkiksi Hartolassa tammikuun 28 p:nä 1789 kirkkoherra Hoffren muistutti saarnassaan rahvaan velvollisuuksista alamaisena. Sen jälkeen pidetyssä kokouksessa lukkari käski rahvasta saapumaan Herran alttarin eteen vannomaan horjumaton kuuliai-

suutta, intoa ja uskollisuutta kuningasta kohtaan. Eteen kutsutut seurakuntalaiset ilmaisivatkin uskollisen *”mielipiteensä, joka heillä viatommassa yksikertaisuudessaan aina oli ollut”* ja vakuuttivat, että siinä hengessä halusivat *”elää ja kuolla”*.

Näitä uskollisuudenlupauksia seurasi aina lupaus ylimääräisestä maksusta tai verosta kruunulle. Esimerkiksi orimattilalaiset 18 p:nä tammikuuta lupasivat *”he muun avun puutteessa kävisivät käsiksi muutenkin vähiin karjanrehuvarastoihinsa ja jättäisivät kruunun tarpeiksi pitäjän jokaista taloa kohti 20 leiviskää heiniä taikka olkia...”* Kaava oli joka puolella sama. Ensin papisto saarnasi uskollisuutta ja uhrausmielialaa rahvaalle ja sen jälkeen tämä pitäjien mahtimiesten ja aatelisten patistamana julisti uskollisuuttaan kuninkaalle. Tämän jälkeen oli vuorossa lupaus materiaalisesta tuesta esivallalle.

Yhteinen rahvas osoittautuikin papiston ohjaamana olevansa valmis antamaan kaikkensa Tukholmalle ja Ruotsille. Rahat ja henki eivät aina riittäneet. Taudit tekivät tuhojaan ja miehiä kaatui taisteluissa. Talonpoikien heiniä, viljaa ja hevosia tarvittiin aina yhä enemmän ja enemmän. Artjärven kappalainen Löfving kirjoitti saman vuoden joulukuussa 14 päivänä *”Muuten on täällä hyvin levotonta, surullista ja epävarmaa kaikille. Hevosia ruokitaan yhtämittaa talonpoikien ladoista ja kohtapuoliin saa kait itsekin avata varastojensa ovet. Tyytymättömyyttä, valitusta... nälkää, sairautta ja kuolemaan sotilaiden kesken.”*

Papiston harjoittama rahvaan mielipiteiden muokkaus oli tehokasta mutta sillä oli myös toisenlainen vaikutus. Anjalan liiton ja Kustaan sodan seurauksena epäluulo herroja kohtaan sai lisää pontta. Henrik Gabriel Porthan – Turun akatemian professori ja kirjastonhoitaja muisteli *”Kun ajattelee kaikkea tällaista, sekä sitä sortoa, kiskomista ja vääryyttä, jota yhteinen kansa virkamieltä ja maan mahtavilta on saanut kärsiä, niin ei ole ihmeteltävä, että kansan pitää herraa ja vihollista samaamerkitsevinä”*.

SUOMEN KANSA OLI SODAN JÄLKEEN TIELLÄ KOMMUNISMIIN

Yhteiskunnan koulutuksellisen tason nousu ja vähittäinen maallistuminen veivät papistolta sen historiallisen valta-aseman. Samalla kun agenaarainen yhteiskunta muuttui yhä enemmän teolliseksi, sen poliittiset rakenteet muuttuivat. Modernisaation tuloksena mielipidejohtajan ja vaikuttajan rooli siirtyi vähitellen papistolta medialle.

Kirjoitetusta ja myöhemmin sähköisestä sanasta ja kuvasta tuli nyt se paikka, josta ihmiset etsivät luotettavaa informaatiota. Samalla informaation tekijöistä tuli nykyajan julkisuuspapistoa. Tärkeistä medioista tuli myös poliittisen taistelun kohteita ja yleiset konjunktuurit määräisivät myös sen kuka niissä määrää.

Sota-aikana valtio valvoi tarkoin tiedonvälitystä ja pyrki muokkaamaan mielialoja. Sodan loputtua tuulen suunta muuttui. Esimerkiksi vuosina 1945-1948 Yleisradio joutui uuden vasemmiston haltuun kun Hella Wuolijosta tehtiin sen pääjohtaja.

Muutos näkyi ohjelmissa. Ohjelmapolitiikka kääntyi nopeasti vasemmalle ja niihin tuli selvä tendenssimäinen sisältö. Muutos tosin torjuttiin samassa tahdissa kun Suomi sai lisää liikkumatilaa kylmän sodan maailmassa. Esimerkiksi Ylen kohdalla se sinetöitiin kun vuonna 1948 kun ns. ”Lex Jahvetti” eli kansanedustaja Yrjö Kilpeläisen tekemä lakialoite hyväksyttiin. Vuonna 1949 Ylen uusi hallintoneuvosto erotti Hella Vuolijoen.

REPORADION AIKA

Seuraavan kerran sähköinen media joutui tulikokeeseen 1960-luvun puolessa välissä. Tällöin uudet tekniset innovaatiot mahdollistivat television kehityksen ja halpenemisen. Uutislähetykset aloitettiin vuonna

1959 – samaan aikaan yhä tärkeämmäksi muodostuvan television yleistyessä kansan keskuudessa. Se myös korosti sen merkitystä tavalliseen lehdistöön nähden.

Television uutislähetysten merkitys ns. luotettavan tiedon lähteenä korostui. Uusi aika näkyi myös median skaalassa. Sen kenttä laajeni ja kasvoi. Tarvittiin uusia tekijöitä ja uusia toimittajia. Tämä näkyi Ylen toiminnassa selvästi: lupamaksut toivat lisää rahaa ja tekninen kehitys mahdollisti uudenlaisia ohjelmamuotoja.

Suomalaisen median laajetessa tarvittiin uusia toimittajia ja niitä kasvatettiin Tampereen yliopiston ns. journalistikoulutuksessa; uusi toimittajien sukupolvi indoktrinoitiin vasemmistolaiseen ideaan.² Ylen kohdalla 1960-luvun muutokset merkitsivät sitä, että nämä uudet radikaalit toimittajat rekrytoitiin sähköisen median palvelukseen. Kyseinen toimittajakohortti on myöhemmin dominoinut ko. instituuttia aina 2000-luvulle saakka.

Varsinainen murros koettiin vuosina 1965-1969 kun uuden pääjohtajan Eino S. Revon ansiosta ohjelmapolitiikka kääntyi jälleen selvästi vasemmalle. Radio ja televisio saivat valtion monopolina selvän kasvatuksellisen ja poliittiseen syvähjaamiseen tähtäävän suunnan. Päivän sana oli ”uudistaminen”. Uuden pääjohtajan käynnistämä ”uudenlainen ohjelmatoiminta” merkitsi yhteiskunnallisen taistelun aloittamista Suomen poliittisen suunnan muuttamiseksi. Tämä informatiivinen ohjelmapolitiikka merkitsi epätasapuolisia ja vanhoja traditionaalisia arvoja repiviä ohjelmia.

Vähitellen asiaohjelmien tasapuolisuus hävisi ja sen tilalle tuli ”kantaaottavuus”. Poliittiselle eliitille tärkeä tekijä ja myös uuden ”objektiivisuuden” syy oli UKK:n idänpolitiikan ja YYA:n runnominen hyväksyttäväksi. Tämän ideologisen sanoman hyväksymisen jälkeen toimittaja oli kykenevä kaikkeen. Ajan sankariksi tuli kuten professori Timo Vihavainen on todennut: ”*sallinen sosiologi, joka taisteli yksilön halujen tyydy-*

tyksen puolesta (vanhaa) repressiivistä establishmenttia ja menneen maailman jäänteitä vastaan.”

Kyse oli toimittajien enemmistön suopeasta suhtautumisesta ”uudistamiseen”. Varsinaisten kommunistien ja taistolaisten määrä oli vielä tässä vaiheessa varsin vähäinen mutta on tärkeää huomata, että heidän johtaneen tätä ohjelmasuuntauksellista muutosta määrätietoisesti SKP:n haluamaan suuntaan.

Suurin osa uusista ja ”edistyksellisistä” toimittajista muodostui ns. ”yleisdemokraattisista voimista”, joita sitten ohjailtiin SKP:n luotettavimpien kaaderien kautta. Tämä suuren joukon tehtävä oli käydä omilla ohjelmillaan vanhaa yhteiskuntaa vastaan, kasvattaa tyytymättömyyttä ja ennen kaikkea esittää uusia ideologisia toimintamalleja. Varsinainen poliittinen ohjaus ja työnjohto tapahtui kuitenkin sivummassa; SKP:n sivistyneistöjaoston avulla.

Suomen kommunistinen puolue valvoi myös Rauhanpuolustajia ja Sadankomiteaa, joiden jäsenyys merkitsi tärkeämpää asemaa edistyksellisessä liikkeessä. SKP:n ja NKP:n tavoitteena ollut Suomen poliittisen aseman muutosta pyrittiin ajamaan ennen kaikkea tunkemalla omia kandidaatteja tai ainakin edellä mainittuja ”yleisdemokraattisia voimia” radion ja television lisäksi vaikuttaviin asiantuntijatehtäviin niin hallinnossa kuin myös yliopistomaailmassa.

KANSAN KASVATUS MANIPULAATION VOIMALLA

Miten repolainen sumutustyö sitten oikein toimi? Professori Kullervo Rainion mukaan se tapahtui kolmen erilaisen metodin avulla.³

Ensimmäinen näistä oli ns. manipuloivien ohjelmien pakkosyöttö ja toisto. Tämä merkitsi manipuloivia ja yhteen suuntaan ajavia ohjelmakokonaisuuksia, joita sijoitettiin suosittujen ohjelmien lomaan. Tätä manipulaation vaikutusta tehostettiin toistolla sekä erilaisten samaan

suuntaan johtavien formaattien ja informaatiokeinojen käytöllä (dokumentti, viihdeohjelma, keskustelu). Avainsanana oli vaihtelu. Manipulaation kirjo vaihteli; Suomen kansan kurkkuun tungettiin vaihtelevaa ”edistyksellistä” ohjelmaa aina lasten ohjelmista politiikkaradioihin.

Toinen lähestymistapa liittyi Rainion mukaan manipuloivan aiheen ja yksipuolisen esityksineen valintaan sekä ennen kaikkea oman propaganda-aineksen sijoittamiseen psykologisesti merkitseviin kohtiin.

Tämä vaati jo enemmän taitoa ja oman propagandan käyttöä ajankohtaisohjelmien ja ns. informatiivisten ohjelmien mukana ns. informatiivisena aineksena. Toimittajan tärkeimpänä tehtävänä tässä oli omien kommenttien käyttö ja ns. sosiaalisten ja skandaalimaisten uutisten hyväksikäyttö. Median kommentaattorilla oli aina se lopullinen sana hallussaan.

Kolmas metodi liittyi Rainion mukaan syvälliseen kielen manipulaatioon. Siinä kuvan ja kielellisen aineksen manipulaatio väritettiin sivumerkityksillä sekä sanojen väärinkäytöllä virheellisissä merkityksissä. Tässä metodissa puolitotuuksien ja valheiden käytöllä oli tärkeä tehtävänsä.

Kielen ja merkitysten käytössä tapahtui selvää manipulaatiota; 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla vasemmisto valtapyrkimyksiä kutsuttiin ”edistyksellisiksi”, ”demokraattisiksi” samalla kun niiden kanssa kilpailevat ideat leimattiin armotta ”taantumuksellisiksi”, ”fasistisiksi”, ”äärioikeistolaisiksi”, ”rasistisiksi”, tai muuten vain menneisyyttä edustavaksi ajatteluksi – ”kumpujen yöstä” tulevaksi ajatteluksi. Kielen ilmauksien muuttuminen perustui Ylen reporadion harjoittamaan toistoon ja siihen, että tätä tiedotuspolitiikkaa kohtaan ilmeni vain vähän vastustusta.

Reporadio tajusi nopeasti viihdyttämisen merkityksen ja siksi sen ohjelmissa käytettiin usein ns. julkkiksia. Viihdeohjelma formaatin käyttö merkitsi myös sitä, että tarvittiin taiteellista ja esittävää väkeä

oman sanoman esittämiseen. Manipulaatio viihteellistettiin. Tässä ns. ”iltama” formaatissa riennaaminen ja porvarien ärsyttäminen toimi yhtenä tärkeänä keinona kyseenalaistaa entinen traditionaalinen järjestys.

Tärkeintä oli kuitenkin muutos. Kuten Eino S. Repo totesi – Yle ei voi olla konservatiivinen vaan ”juuriin tunkeutuva, muutosta tahtova” media ja että Ylen piti olla kehittämässä ”humaanista ja demokraattista” arvojärjestelmää. Kansaa piti valistaa kohti uutta muutosta.

Ongelmana oli silloin kuten myös nyt, että suomalainen kansa ei vanhastaan ole altista ylhäältä tulevalle manipulaatiolle. Historian kaltaiset läksyt olivat tehneet tehtävänsä eikä itsepäistä kansaa voitu manipuloida näin helposti.

Reporadio oli huippuaikanaan kuitenkin merkittävä ylhäältä alaspäin toimiva valistaja ja osa Suomen yhteiskunnalliseen muutokseen pyrkivää ydintä. Silloin muutoksen lippulaivana toimivat (kuten myös nyt) Ylen yhteiskunnallisista ja kulttuurisista asioista vastaavat toimitukset.

MIGRAATIO JA REPORADION PALUU

Voidaksemme analysoida nykyisen median suhdetta migraatioon kannattaa tarkastella miten paljon kesän ja syksyn 2015 aikana ilmestyi ns. a) positiivisen, b) negatiivisen c) analyttisen pakolaissanoman sisältäviä uutisia, ajankohtaisohjelmia tai muita formaatteja Ylellä ja myös muilla medioilla.

Varsinainen tutkimus asiasta on tarpeen mutta sellaista odotellessa on hyvä tehdä omia arvioita tapahtuneesta mediavyörytyksestä. Se voidaan tehdä ihan normaalilla tukkimiehen kirjanpidolla.⁴

Kiitos Areenan ja internetin se on myös helppoa. Jokainen toimittaja tai asioista kiinnostunut henkilö voi tehdä sen itse. Se mikä tässä otannassa hämmästyttää on se, että kesäkuusta lokakuuhun 2015 Ylen toiminta migraation käsittelyssä ei näyttänyt kertaakaan täyttävän koh-

dan c) analyttistä kriteeriä. Ylen ohjelmissa ei ole ollut muutamia harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta, sellaista ohjelmasisältöä, joka olisi tasapainoisesti arvioinut migraation eri puolia. Yle näyttää uutisoineen asiaa selvästi vain yhdeltä puolelta eli migraatiomyönteisesti.

Elo-, syys- ja lokakuussa 2015 uutislähetysten, ajankohtaisohjelmien ja erilaisten haastelujen sisällöt kertasivat lakkaamatta migraatiomyönteistä agenda. Mielenkiintoisinta tässä ohjelmatarjonnassa oli se, että turvapaikan hakijoiden motiiveja tai migraatiosta tulevaa taloudellista tai sosiaalista laskua ei saanut arvioida.

Tämä vaatii lisätutkimusta. Ehkä syy on se, että kyseinen motivaatioarvailu oli julistettu elokuussa virallisesti rasismiksi hallituksen sisäasianministeri Orpon taholta – se oli väärää ajattelua. ”Esimerkiksi pakolaisten motiivien arvostelu on rasismia” (22.8. 2015 – HS – ”Sisäministeri Orpo: turvapaikanhakijat yllättivät hallituksen”). Mielenkiintoista tässä on se, että jo toistakymmentä vuotta on koetettu puhua maahanmuuton monipuolisesti rikastavasta – myös taloudellisesta – vaikutuksesta samalla, kun ilmiön kustannuksiltaan negatiivisten osien kuluja on peitelty lähes valtakunnan salaisuutena.

Analyttisten pohdintojen ja laskelmien sijasta esitettiin mielipiteitä muokkaavia informaatio-illoja (esimerkiksi 6.10 – A2 pakolaisilta), joissa migraatiokeskustelun lähtökohtana oli vyöryttää kansalaisille ns. positiivista tietoa ko. ilmiöstä. Ohjelmiin kutsuttujen kriittisten äänen roolina oli näissä ohjelmissa toimia merkkillisenä ja marginaalisena kuriositeettina. Näiden kriittisten ”kummajaisien” mielipiteiden torjuminen mahdollisti muille osallistujille oman positiivisen edistyskäsittelyn perustelemisen. Ylen kasvatuksellinen kontribuutio oli näissä ohjelmissa selvä: esimerkiksi syyskuussa Yle nosti esille sen kuinka pidetty A2 pakolaisilta aloitti kampanjan, jossa haastettiin yritykset ja yrittäjät palkkaamaan pakolainen (22 syyskuuta) teemalla: ”Pakolaisista voi tulla Suomen vientikaupan edistäjiä”.

TOISTUVAT UUTISJUTUT VAHVISTAVAT KASVATUKSELLISTA VIESTIÄ

Ylen uutistoiminta oli oma lukunsa. Näyttää siltä, että valtakunnan tärkeimpien televisiouutisten roolina oli lähinnä esittää argumentteja migraation puolesta ja tehdä ns. positiivisia case study -kokonaisuuksia. Esimerkiksi 22. syyskuuta Yle uutiset kertoi miten valtio tukee kuntiin tulevia 10 000 pakolaisen (alimitoitettu määrä!) määrää järjestämällä opetusta ja muita palveluja. Toisena tapana oli esittää esimerkkejä ihmisistä, jotka toivottivat pakolaiset kotiinsa ("Yön selkään ei ketään laiteta"). Argumentit vaihtelivat joko siitä, että pakolaiset saavat aikaa talouskasvua (Pakolaiset ovat uusi Nokia – HS 10. syyskuuta) tai että pienet kunnat saavat pakolaisista positiivista "vipinää" (Yle uutiset – 8. heinäkuuta).

Ainoa edes vähän analyttinen puheenvuoro tuli Taloussanomilta 22.9.2015, joka epäili vaadittavan rakentamisen hitautta mutta senkin vaikutus liudennettiin hakemalle paikalle "asiantuntija", joka kertoi, että "uudet tulija lisäisivät rakentamisen ketteryyttä".

Lehti ei kuitenkaan paljastanut merkitsisikö tämä sitä, että suomalaiset duunarit liikkuisivat rakennustyömailla migraation tulon jälkeen ketterämmin tai että rakentamista aloitettaisiin nopeammassa tempossa. Asian vakuutti lopullisesti asuntoasioista vastaava ministeri Kimmo Tiilikainen. Hänen mukaansa ei ole syytä "panikoida". Suomessa on kuulemma tyhjinä tuhansia asuntoja.

Suuren medioiden kritiikkittömyys ja yleinen henkinen ristirekimentaliteetti jatkui vauhdikkaana aina syksyyn saakka. Ylen asiantuntijat ja toimittajat ylsivät jopa kielen analyysiin saakka. Esimerkkinä tästä voisi mainita sen, että Yle oli myös huolissaan siitä, että sananvalinnoilla vaikutetaan negatiivisesti ja siksi paikalle kutsuttu asiantuntija kertoi miten asiaan pitää suhtautua (Yle uutiset 19 p:nä syyskuuta). Hankitun asiantuntijan mukaan toimittajien pitäisi varoa räväkkyyttä ja klikki-

journalismia. Kansalaisten ei pitäisi provosoitua liikaa eikä ärsyntyä. Ehkä siksi maahan kesän ja syksyn aikana tulleita pakolaisia on ryhdytty kutsumaan kollektiivisesti pakolaisiksi (pakolaisilta, pakolaiskeskustelu, pakolaisongelma ym.) vaikka hyvin todennäköisesti vain pieni osa maahan ilman asianmukaisia papereita tai itsenäisen elannon mahdollisuuksia tulleista täyttää pakolaisuuden kriteerit.

On ilmeistä, että vuonna 2015 toistettiin reporadion metodein samanlaista käsitteiden muutosta kuin 1960-luvulla ja 1970-luvulla. Toisella puolella ovat rajoittamattoman migraation kannattajat: "edistykselliset", "liberaalit", "avoimet", "humaanit". Näiden vastustajiksi leimataan kaikki, jotka pyrkivät analyttiseen tai kriittiseen tarkasteluun. Vihollisten kaatoluokkaan kuuluivat nyt "kieltäjät", "natsit", "rasistit", "epädemokraatit", "pimeät" – ts. kaikki, jotka eivät hyväksy täydellisesti rajoittamatonta migraatiota. Epäily, kritiikki tai edes keskustelun aloittaminen merkitsi automaattisesti siirtymistä demoniselle puolelle.

Vihollisten demonisointi näkyi tehokkaasti mediassa. Varsinaisten ns. kriittisten puheenvuorojen rooli oli kesä-lokakuussa varsin vähäinen. Näistä tärkeimmät puheenvuorot olivat kaiken hyvän ja ihanan arkkiholliseksi nostetun Jussi Halla-ahon kannanottojen uutisoinnit aina kesäkuusta 2015 (22.6. 2015 – "Ilmiriita pakolaisista – Halla-aho vaati tylympää linjaa" – IL) lähtien. Kriittisiä puheenvuoroja alkoi ilmestyä harvakseltaan Suomen mediaan vasta syyskuun lopussa, jolloin ihmiset alkoivat ounastella sitä paljonko 50 000 turvapaikan hakijan saapuminen todella maksaa Suomelle.

Kaiken kaikkiaan voidaan hyvällä syyllä väittää, että Ylen tarjonta migraatiokeskustelussa merkitsi palaamista reporadion kaltaiseen indoktrinaatioon ja meille niin tuttuun rahvaan kasvatukselliseen ohjaukseen. Sama motiivi näyttää toistuneen muuallakin, myös MTV3:n ja Sanomakonsernin tarjonnissa.

Yleisenä lähtökohtana kaikissa ohjelmissa olleen se, että kansalais-

ten empatiaa maahantulijoita kohtaan ja korkeaa ihmisoikeusmoraalia oli nyt kasvatettava. Jos suomalaiset tätä epäilisivät, he samaistuisivat brutaalimpaan kulttuuripiiriin kuten Itä-Eurooppaan ja silloin hyvä kansainvälinen maineemme menisi.

Monet pakolaismyönteiset ad-hoc lähetykset kuten Kioski tai vaikka ”kertomukset” kuten Kulttuuricocktail esittivät (esim. 6.9. 2015) että Suomi ja sen epäröivät kansalaiset olivat omassa epäröinnissään Itä-Euroopan osa. Tässä todistelussa piilee ajatus Suomen kulttuurisesta ylemmyydestä Itä-Eurooppaan nähden. Voisiko tässä yhteydessä puhua myös näiden ”kasvattajien” salatusta rasismista?

Muutos hitusen kriittisempään ja keskustelempaan toimitukselliseen suuntaan tapahtui syys-lokakuun vaihteessa, jolloin migraatiolle jaettavasta ilmaisesta ohrapuurosta ja vääränlaisesta riisistä hermostuneet turvapaikanhakijat kertoivat ruuan kelpaavan koirille (ja ehkä naisille?).

Epäily turvapaikanhakijoiden väkivaltaisesta käytöksestä ja muusta rikollisuudesta uutisointiin kyllä, mutta vaimeahkosti ja yksittäistapa-uksina.⁵ Kansalaiset alkoivat vähitellen herätä migraation aiheuttamiin ongelmiin. Samaan aikaan turvapaikanhakijoiden määrän arvioitiin kasvavan 50 00 henkeen. Alustavien arvioiden mukaan ja perheiden yhdistämisen jälkeen migraation määrä moninkertaistuisi ja ilmiön vaikutukset mm. lähivuosien julkiseen talouteen nousisivat niin suuriksi, että hallitus käynnisti lainsäädäntöselvityksiä niiden hillitsemisestä. Tämän seurauksena toimittajat reivasivat ”informaatiotaan” hieman neutraalimpaan suuntaan.

YHTEENVETO: KESÄ- JA SYKSY 2015 - SUOMALAISEN JOURNALISMIN MAHALASKU

Lyhyesti sanottuna maamme valtamedian ts. veromaksajien kustantaman median tarkoituksena näyttää tämän migraatiokriisin aikana olleen

voimakas ja yhdensuuntainen mielipidemuokkaus ja kansan empatian herättäminen turvapaikanhakijoiden puolelle.

Tehtävä ei ole ollut helppo sillä tulijoiden aiheuttamat sosiaaliset ongelmat ja luonnolliset hankaukset on jouduttu selittelemään hyvinkin epärealistisesti parhain päin. Se on vaatinut joskus tosiasioiden kieltämistä ja aiemmin arvostettujen journalististen periaatteiden venyttämistä äärimmilleen tai jopa niiden rikkomista.

Kun virallinen tiedonvälitys on ollut yksipuolista kansalaiset ovat turvautuneet enenevästi ulkomaiseen uutisointiin, huhuihin ja keskusteluihin sosiaalisessa mediassa. Toisenlaisen uutisoinnin kysyntä ja tarjonta on merkinnyt sitä, että Ylen ”kasvatuksellinen” tehtävä on muuttunut vaikeammaksi. Se on ollut jossain määrin myös ongelmallista, sillä näistä uusista tahoista tärkeintä on ollut uutisten skandaali-arvo – ei luotettavuus (esim. MV-sivusto).

Näin loppuarvioina voisi todeta, että Ylen on merkittävistä ponnistuksistaan huolimatta (tai niiden takia) epäonnistunut tehtävässään kriittisen, arvovapaan tai edes moniarvoisen informaation välittäjänä.⁶

Sen journalistisena mahalaskuna oli se, että kesällä ja syksyllä 2015 päädyttiin informaation välittämisessä reporadion menetelmiin. Ylen uutisoinnin migraatiokeskustelun sisältö, argumentit ja käytetyt käsitteet olivat tänä aikana selvästi manipulatiivisia.

Kuten edellä totesin, aihe vaatii oman perinpohjaisemman tutkimuksensa. Olisi tutkittava missä määrin Yle syyllistyi tendenssimäisyyteen ja yksipuolisen tiedon välittämiseen? Ohjelmien määrät ja yhdensuuntaiset sisällöt puolustavat hypoteesia Ylessä harjoitetussa indoktrinaatiosta. Avoimia kysymyksiä kuitenkin riittää: kuka tai ketkä ovat vastuussa tällaisesta ohjelmapolitiikasta? Onko kyseessä jonkin organisaation ylempien tahojen antama agendamääräys, poliittinen ohjaus tai toimittajien sisäinen poliittinen paine vai kaikki yhdessä? Ennen kaikkea miksei tänä aikana pystytty minkäänlaiseen avoimeen ja kiih-

kottomaan keskusteluun migraatiosta? Kriittistä keskustelua tarvitaan vaikka näyttää siltä, että sen puolestapuhujat ”ammutaan” välittömästi ilman minkäänlaista älyllistä keskustelua.⁷

Erityisesti poliittisen ohjauksen mahdollisuuden tutkiminen kannattaisi. Viitteitä tähän on ollut ja toimittaja Harri Nykänen nosti asian esille uusimmassa kirjassaan. Reaktio Nykäsen viittauksiin siitä, että media söisi vallanpitäjien kaukalosta, on ollut myrkyllinen. Kirjan kirjoittajasta on tehty oman pesän likaaja ja kummallisuus. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa ollut Harri Nykäsen kirja (30.9. 2015) kuitattiin sillä, että Nykänen oli populistinen ja herravihaan taipuvainen – ”*hän tuntuu nauttivan rosvoon ja poliisin leikkimisestä*”. Tämä arvio jäänee moraalisen rohkeuden puutteen muistomeriksi Helsingin Sanomien historiassa.

Ehkä tässä on ainoana mahdollisena valopilkuna toimittaja Mura-
jan perustaman ”Faktabaarin” toiminta (<http://faktabaari.fi/>). Kyseinen sivu voisi hyvin tässä yhteydessä keskittyä tärkeä faktantarkistuksen lisäksi myös syvempään ja analyttisempään kritiikkiin median toiminnassa Suomessa sekä kannustaa toimittajia keskustelemaan omasta toimitustyöstään.

Sillä välin lukeva suomalainen kansa näyttää itse tehneen jo oman arvionsa median luotettavuudesta. Se on äänestänyt jaloillaan. Esimerkiksi Helsingin Sanomien levikki on romahtanut ja sen harventunut lukijakunta on entistä epäilevämpää. Lehteen ei yksinkertaisesti enää tunneta samanlaista luottamusta kuin vanhoina ja hyvinä aikoina.

LOPUKSI – ONKO MEILLÄ SUOMALAISILLA VASTUUS?

Näin artikkelin lopuksi haluan käsitellä erästä tärkeimmistä maahanmuuttoon liittyvistä argumenteista. Se kuuluu seuraavasti: ”*Suomen on kannettava vastuunsa*” migraatiokriisissä.

Kyseistä ajatusta on toisteltu esimerkiksi Setan sivuilla⁸ tai Am-

nestyn sivuilla⁹. Se, kuka on vastuussa tästä lausumasta tai mikä on sen proveniensi, on epäselvä. Tuliko ilmaus Mauri Pekkariselta¹⁰ vai oliko se Alexander Stubbin keksintö?¹¹ Jälkimmäinen mainitsi varsin varhaisessa vaiheessa sen, että ”meidän on kannettava kansainvälinen, inhimillinen ja humanitäärinen vastuunne? Hän oli myös se henkilö, joka vuoden 2015 alussa totesi, että Suomi tarvitsisi työperäistä maahanmuuttoa.¹²

Stubb ei näy tuntevan käsitteen historiaa. Vastuun käsite kuuluu yleensä katumukseen ja pahoitteluun jostakin asiasta, josta on itse, läheiset tai valtion tapauksessa edelliset hallinnot olleet vastuussa. Esimerkiksi USA:n neekeriorjuudella oli selvät vastuunkantajansa niin hallituksissa kuin myös yksityisten liikkeenharjoittajien keskuudessa. Samoin holokaustilla oli omat aktiiviset ja passiiviset syyllisensä.

Kysymys migraatiosta on kuitenkin paljon monimutkaisempi asia. Perusasiat ovat kuitenkin selviä: Suomella tai suomalaisilla ei ole minkäänlaista vastuuta migraatioon liittyvästä heikosta hallinnosta Afrikassa, Lähi-idässä tai Keski-Aasiassa. Syyt siihen miksi ihmiset lähtevät omista maistaan, liittyvät alueen historiaan ja ihmisten hyväksikäyttöön yleensä. Migraatioalueiden globaalit ongelmat ovat pääasiassa sisäsyntyisiä ja joiltakin osin liittyvät aivan muihin maihin kuin pieneen Suomeen.

Lähtömaiden tarinat ovat jo vuosisatoja sisältäneet riistoa ja hyväksikäyttöä. Esimerkkinä voisi käyttää orjuuden kehitystä 1700-1800 luvuilla tai vaikkapa islamilaisesta orjuudesta, joka vallitsi vielä 1900-luvulle saakka. Aikoinaan (kuten nytkin) taloudelliset orjuuden hämähäkinverkot kehräytyivät maailmanlaajuisesti. Kyse oli taloudellisesta toiminnasta, joka tuotti paljon rahaa. Tämä toiminta keskittyi ns. ”Kultaisen kolmion” – Euroopan-Afrikan ja Uuden Mantereen välille ja tuotti tähtitieteellisiä summia: oikeudettomien ihmisten myyminen ja kauppaaminen kannatti. Kysyntä ja tarjonta kohtasivat ja tienasivat teollistuvalla lännelle alkupääomaa.

Kolmion ensimmäinen pää oli Iso-Britannia, josta vietiin varhaisia teollisesti valmistettuja tavaroita ja tuotteita kuten alkoholia, metalliasioita, vaatteita ja tuliaseita Afrikkaan. Toinen etappi oli Afrikassa, jossa kuljetettava lasti vaihdettiin orjiin, jotka sitten kuljetettiin Amerikkaan tai Länsi-Intiaan. Mustat orjat oli vangittu paikallisten päälliköiden toimesta. Runollisesti sanottuna: mustan miehen pettivät toiset mustat miehet.

Afrikan rannikoiden orjasatamista nämä kiinniotetut vietiin laivoilla länteen, jossa heidät vaihdettiin muun muassa sokeriin, puuvillaan, rommiin ja tupakkaan. Nämä tavarat pakattiin laivoihin ja purjehdettiin Eurooppaan. Muutamalla tällaisella matkalla hankittiin satumaiset voitot. Kuten sanottu, näillä verirahoilla maksettiin ensimmäisiä höyrykoneita ja vaikkapa Liverpoolin alueen villakutomvoja. Toiminta oli laillista ja arvostettua. Royal African Company oli kuitenkin aikoinaan kunnioitettu yhtiö.

Siitä huolimatta näin jälkepäin katsottuna sen toiminta oli epämoraalista ja väärin. Silloin sen toimintaa pidettiin kuitenkin oikeutettuna ja yleinen mielipide aina 1800-luvun alkuun puolusti sitä. USA:n etelässä sitä puolustettiin systemaattisesti. Puuvillapeltojen työvoimaa tarvittiin ja orjuus merkitsi toimeentuloa. Se oli ”luonnollista” sillä Raamatussakin oli ollut orjia. Toisaalta he olivat omaisuutta, johon ei saanut kajota.

Kolonialisaation ja siirtomaiden epäsuora hyväksikäyttö muuttui II maailmansodan jälkeen. Siirtomaavalta oli kyennyt jossakin nostamaan näiden maiden koulutustasoa ja perusinfrastruktuuria mutta itsenäisyyden jälkeen näiden maiden tehokkaampi kehitys tyrehtyi. Itsenäistyvien siirtomaiden riesaksi tulivat kuitenkin korruptoituneet hallitukset, jotka antoivat länsimaisten suuryritysten harjoittaa toisenlaista hyväksikäyttöä.

Lyhyesti: niin Lähi-idän kuin Afrikan valtioiden ongelma olleet diktatuuri- tai korruptiohallinnot laiminlöivät omien maiden kehittämissä yhdessä kansainvälisten konglomeraattien myötävaikutuksella.

Suvereenit ja ei-korruptoituneet kansallisvaltiot nähtiin sillä alueella uhaksi, jota vastaan toimittiin yhdessä.

Migraation tausta on tässä surullisessa historiassa. Varsinainen muuttoliike perustuu siihen, että korruptoituneet ja hajotetut Lähi-idän ja Afrikan valtiot ja niiden johtajat eivät välitä omista kansalaisistaan ja tällä tavalla rohkaisevat näiden pyrkimistä ns. laittomiksi maahanmuuttajiksi – *lamuiksi*. Läntiset – ”moraalisessa kuplassa” elävät hallitukset rohkaisevat tätä toimintaa ja ovat katsoleet näiden korruptioherrojen toimintaa läpi sormien. Molemmat osapuolet tienaavat.

Ongelma on massiivinen. Näyttää siltä, että rikolliset tahot ovat organisoineet migraatiota yhteistoiminnassa eurooppalaisten hämärepiirien kanssa. Voitot tässä toiminnassa ovat suunnattomat. Joku tietää valtavia summia ja voidaan epäillä, että tästä syystä tätä toimintaa ymmärretään eri maiden hallituksissa ja etenkin EU:n byrokratiassa. Se on epäilemättä tuottavampaa kuin huumekauppa ja laiton asekauppa. Ehkä tässä on myös motiivina se, että suvereenien kansallisvaltioiden horjuttaminen voisi edistää EU:n liittovaltiokehitystä?

Jos otetaan esimerkki orjuudesta, on huomattava, kuinka Eurooppaan pyrkivä migraatio tarjoaa paremmat hyväksikäytön mahdollisuudet kuin orjakauppa; tulijoita heitä ei tarvitse ruokkia ja huoltaa. Se tehtävä on säilytetty näille onnettomille itselleen tai sitten Euroopan veronmaksajille. Ongelma huomattiin aikoinaan antiikin Roomassa: Kuten runoilija Juvenalis ilmoitti: ”*magno servorum ventres*” – orjien vatsat maksavat paljon. Roomalaisten isäntien oli maksettava orjien ruuat ja vaatteet sekä majoitus. Nyt sitä ongelmaa ei ole ja jos on, se aiotaan ulkoistaa meidän tavallisten ihmisten tehtäväksi.

Migraation välitön syy liittyy USA:n aloittamaan aktiiviseen ulkopolitiikkaan. Läntinen suurvalta aloitti heti 2001 terrorisminvastaisen sodan Afganistaniin ja sen jälkeen vuonna 2003 Irakin valloituksen. Venäjä taas on seisonut Al-Assadin hallinnon takana Syyriassa eikä ole ha-

lunnut antaa sen kaatua. Kiina on taas ollut täysin haluton puuttumaan tähän asiaan omien intressiensä takia.

Migraation riiston ”kultainen kolmio” on seuraava: migraation uhrit – lähtöä harkitsevat – käsitellään ensin epämääräisillä lupauksilla paremmasta elämästä ja sosiaaliturvasta. Sen jälkeen heidät riistetään ensin ihmisalakuljettajien toimesta ja sen jälkeen eurooppalaisen pääoman toimesta.

Heistä tulee uusissa alueissaan pahimmillaan rikollisuuden kohteita ja sen piirissä toimijoita, sillä ihmissalakuljettajat perivät omat saatavansa korkojen kera. Lopuksi heistä tulee eurooppalaista super-halpa työvoimaa, joka alentaa entisen työväestön palkkoja. Samalla ne, jotka jäävät omiin maihinsa ovat uudenlaisen riiston kohteita omissa maisaissaan. Se, joka kaiken maksaa on se tavallinen väestö niin kehitysmaissa kuin kehittyneissä maissa. Tämän prosessin uhrina ovat myös Euroopan kansalliset valtiot, jotka menettävät tässä kaikessa rippeet omasta kansallisesta päätösvallastaan. Luodun kriisin voittajana on EU, joka saa nyt lisää valtaa ja avaa lopullisesti oven unionin syvenevälle integraatiolle.

Vielä kerran: Suomi ei ole sotkeentunut siirtomaiden riistämiseen, ei edes orjakauppaan kuten Ruotsi ja Tanska jossain vaiheessa historiansaan. Me emme hyökänneet Irakiin tai Libyaan. Meillä ole mitään moraalista syyllisyyttä tai menneisyyden rikoksiin perustuvaa velvollisuutta kantaa vastuuta tässä asiassa. Se kunnia kuuluu suurille siirtomaaisännille: Iso-Britannialle, Ranskalle, Saksalle ja USA:lle.

Me emme ole myöskään vastuussa USA:n aggressiivisesta ulkopoliitikasta tai hyökkäyksestä Irakiin vaikka Suomen hallitus oli Paavo Lipposen aikana halukas osallistumaan maan uudelleenrakentamiseen ja viesti siitä innokkaasti USA:lle ts. silloinen pääministeri halusi Suomen hinnalla millä hyvänsä kyseisen kriisin osapuoleksi ja osaksi tätä sotaa. Vastuunkantajia on nyt tosi vähissä sillä edes maailman suurin sotilasmahti ei ole myöskään halukas tuomaan laivastoaan hoitamaan Irakin

siirtolaisten ongelmia eikä kyennyt vuonna 2013 hoitamaan Syyriassa Al-Assadin hirmuhallinnon tuhoamista.

Meidän ainoa vastuumme on toimia hädän edessä ja meillä on luonnollisesti ihmisen vastuu heikosta lähimmäisestä. Se on kristityn vastuuta toisesta Luojan luomasta ja hengenhädässä olevasta ihmisestä. Siitäkin huolimatta, että hän ei olisi itse aiheuttanut omaa hätäänsä. Tuhannet vapaaehtoiset ovat omalla toiminnallaan todistaneet, että auttamisen henkeä on.

Nyt ei ole kuitenkaan kyse siitä, että perheet muuttavat henkensä hädässä sodan uhkaamana vaan siitä, että nuoret, terveet ja reippaat miehet etsivät parempaa elämää. Tänne tulijat ovat maksaneet kymmeniätuhansia ihmissalakuljettajille tulostaan. Heille on luvattu ihmeellistä elämää ja he haluavat nyt saada rahoilleen vastinetta.

Nykyinen migraatio on rikollisten tahojen organisoima muuttoaalto paremman elintason takia. Monet tulijoista ovat aikaisemmin eläneet Turkissa pitkiä aikoja tai muuten liikkuneet maailmalla paremman elämän toivossa. Leveämmän leivän haluaminen ei tietenkään ole rikos mutta näyttää siltä, että tätä motivaatiota ei haluta tunnustaa.

Migraatio-aallon hyöky Suomeen saakka rikkoo Dublinin sopimuksen henkeä ja kirjainta siitä, että tulijoiden pitäisi rekisteröityä siinä maassa, johon hän ensimmäiseksi EU:ssa tullut. Suomen todellinen vastuu on toimia nyt oikein: taistella kansainvälistä rikollisuutta ja ihmissalakuljetusta vastaan, ja huolehtia siitä, että nämä turvapaikanhakijat voisivat elää omissa kotimaissaan rauhassa.

Suomen kansalle on sydäntä ja ymmärrystä tähän heikolle ja köyhälle mutta nykyisessä tilanteessa me itse olemme ”pauperoita”, jotka tarvitsisivat apua. Me emme voi hoitaa kaikkia globaaleja ongelmia pienillä voimavaroillamme – vaikka niin haluaisimmekin. Meidän velvollisuutemme on niillä voimilla mitä meillä on estää kansainvälisen rikollisen ihmiskaupan lonkeroiden ulottuminen Suomeen ja auttaa ihmisiä

asumaan ihmisarvoista elämää omissa kohdemaissaan.

Ainoa mitä me voimme tehokkaasti tehdä on raunioittaa oma ta-
loutemme ja tuhota oma yhteiskuntamme tässä kriisissä.

Se miksi migraatiokriisi räjähti meillä käsiin, johtuu ilmeisesti siitä, että sisäministeri Orpo aikoinaan syksyllä ilmoitti, että Suomi on valmistautunut 30 000 tulokkaaseen. Orpo ikään kuin heilutti ”*hei me ollaan täällä*” lippua ja epäsuorasti rohkaisi Dublinin yleissopimuksen rikkomiseen ja rohkaisi myös Saksaa, Tanskaa ja ennen kaikkea Ruotsia kannustamaan tulijoiden tulvaa Suomeen päin.

Näin ministeri, jonka perustehtävänä on pitää yllä ja valvoa maassa vallitsevaa turvallisuutta ja lain kunnioitusta - rohkaisi Dublinin sopimuksen romuttamiseen. Orpo varmistui siitä, että tulijat ottivat suunanakseen Suomen ja Sipilä sen, että Suomi levittää punaisen maton tulijoille. Kyse oli traagisesta ja epä-keskustalaisesta (tai kokoomuslaisesta) virheestä - pelailusta isänmaan asialla.

•••

Suomella on oma paikkansa tässä maailmassa. Me voisimme verrata omaa globaalia ekosysteemiämme ja paikkaamme siinä vaikka valkoselkätikan osaan. Luonnon ja globaalin monimuotoisuuden takia olisi vahinko, jos tällainen maa häviäisi tai menettäisi oman tulevaisuutensa.

Nyt tällainen vaara on olemassa. Se, että Suomi säästyy, merkitsee maailman monikulttuurisuuden voittoa. Sen puolesta kannattaa toimia.

Arto Luukkanen

Viitteet

- 1 YLE 11.9.2015: ”Päätoimittajat: Viestimet ovat sillanrakentajia pakolaiskysymyksissä” www.yle.fi/luutiset/paatoimittajat_viestimet_ovat_sillanrakentajia_pakolaiskysymyksissa/8298085
 - 2 Kt. Esko Salminen: Viestinnällä vallankumoukseen: ”demokraattisen toimittaja-koulutuksen” aika 1960-luvulta 1980-luvulle. Edita. ”Kleio-sarja”. Helsinki. 2004.
 - 3 Kt. Kullervo Rainio: Informaatiosota ja vapaa ihminen. WSOY. 1971. Kt. myös Reporadio.fi
 - 4 Verkkouutiset 30.10.2015: ”Toimittajilla on ollut kova kiire valistaa suomalaisia siirtolaisuuden hyvistä puolista” www.verkkouutiset.fi/kotimaa/haukkala%20pitempikestoinen-42674.
 - 5 Esimerkiksi:
YLE 9.10.2015: ”Poliisi: Turvapaikanhakijat pahoinpitelivät vastaanottokeskuksessa Rovaniemellä” www.yle.fi/luutiset/poliisi_turvapaikanhakijat_pahoinpitelivat_vastaanottokeskuksessa_rovaniemella/8368397
- Esimerkki analyttisemmästä uutisjutusta:
YLE 5.10.2015: ”Ylivoimainen enemmistö miehiä – Yle kokosi tuoreimmat faktat turvapaikanhakijoista” www.yle.fi/luutiset/ylivoimainen_enemmisto_on_miehia_yle_kokosi_tuoreimmat_faktat_turvapaikanhakijoista/8354207
- tai YLE 6.10.2015: ”Ei turvapaikanhakijoita Ahvenanmaalle” www.yle.fi/luutiset/ei_turvapaikanhakijoita_ahvenanmaalle_toimivalta_ei_koske_tallaisia_asioita/8358230
- 6 Kt. erittäin ansiokas Milla Hannulan: ”Maassa maan tavalla. Maahanmuuttokritiikin lyhyt historia”. Otava. Helsinki. 2011. Kirja on analyttinen ja mielenkiintoinen katsaus median ja maahanmuuttokriittisen keskustelun suhteista sekä katsaus suomalaisen arkipäivän sensuuriin historiaan.
 - 7 Kt. Marko Hamilon kirja: Punavihreä kupla – Perussuomalaiset ja media. Suomen Perusta -ajatuspaja. 2015. Hänen kysymyksenä on erittäin ajankohtainen: ”Asiakeskeinen argumentointi esimerkiksi Eurooppa-politiikasta tai maahanmuuttokysymyksistä on vaikeaa, jos puolueen sanoma on ristiriidassa toimittajakunnan enemmistön arvomaailman kanssa, eikä toimittajia sido enää vanhanaikaiseksi mielletty ammatti-ihanne todellisuuden objektiivisina raportteina..”

- 8 SETA 11.9.2015: "Suomen kannettava vastuunsa Euroopan pakolaistilanteesta"
www.seta.fi/suomen-kannettava-vastuunsa-euroopan-pakolaistilanteesta/
- 9 Amnesty (luettu 2.11.): "Suomen on kannettava vastuunsa pakolaisten hädästä"
www.amnesty.fi/eduskuntavaalit/suomen-on-kannettava-vastuunsa-pakolaisten-hadasta
- 10 Suomenmaa 8.9.2015: "Pekkarinen Ylellä: Suomen kannettava vastuunsa pakolaiskriisistä"
www.suomenmaa.fi/?app=NeoDirect&com=6/3/21878/b46b9ac5d5
- 11 Turun Sanomat 24.6.2015: "Stubb: Suomen kannettava inhimillistä vastuuta"
www.ts.fi/uutiset/kotimaa/786169/Stubb+Suomen+kannettava+inhimillista+vastuuta
- 12 Verkkouutiset 13.1.2015: "Alexander Stubb MTV:lle: Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa"
www.verkkouutiset.fi/politiikka/stubb_mtv_vaaliteema_maahanmuutto-30502.

Simo Grönroos toimii Suomen Perusta -ajatuspajan toiminnanjohtajana ja osallistuu aktiivisesti maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta käsittelevään yhteiskunnalliseen keskusteluun.

SIMO GRÖNROOS

SUOMI JA EUROOPPA KANSAINVAELLUKSEN KOHTENA

POHDINTAA MUUTTOLIIKKEEN TALOUDELLISISTA,
SOSIAALISISTA JA VÄESTÖLLISISTÄ
VAIKUTUKSISTA

Kansainvaellukset ovat muuttaneet alueiden väestöllisiä rakenteita kautta aikojen. Historiassa kansainvaellusten ajaksi nimitetään Rooman valtakunnan romahtamisen aikoihin kolme- ja neljäsaataaluvuilla jälkeen ajanlaskun alun tapahtuneita väestönläikkeitä. Tuolloin kansat kuten hunnit, gootit ja vandaalit etsivät Euroopassa uusia asuinalueita.

Suuret muuttoliikkeet eivät ole vain muinaishistorian ilmiö. Pitemmän ajan sisällä tapahtuneesta laajemmasta kokonaisten maanosien väestöllistä rakennetta muuttaneesta muuttoliikkeestä käy esimerkkinä Euroopasta suuntautunut muuttoliike Amerikan mantereille. Eurooppalaiset muuttajat syrjäyttivät silloisena alueen kantaväestönä olleet intiaanit valtaväestönä vain muutamassa vuosisadassa siitä kun Kolumbus löysi Amerikan.

Esimerkiksi Iso-Britanniassa väestörakenteessa on ollut useita merkittäviä muutoksia. Anglosaksit syrjäyttivät ensin keltit kansainvaellusten aikaan ja myöhemmin normannit valloittivat saaret 1000-luvulla. Suomessa taas saamelaiset nostetaan usein esiin alkuperäisasukkaina, jotka suomalaiset tullessaan syrjäyttivät.

Laajamittaisen maahanmuuton myötä voi siis seurata väestönmuutoksia, joissa tulijat syrjäyttävät kantaväestön. Eurooppalaisten matala syntyvyys ja Eurooppaan suuntautuvan maahanmuuton laajuus ovat luoneet pohjan historiallisten kansainvaellusten ja väestönmuutosten mittasuhteet täyttävälle ilmiölle.

Ennen kansainvaelluksen lopulta aiheuttamaa väestönvaihdoista tai kantaväestön jäämistä vähemmistöksi, aiheuttaa muuttoliike monenlaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, joita nostan esiin tässä artikkelissa.

KESKUSTELUA MAAHANMUUTON TALOUDELLISISTA VAIKUTUKSISTA

Afrikasta ja Lähi-idästä tulevaa siirtolaisuutta on toistuvasti puolustettu auttamisen lisäksi myös esittämällä, että Suomi hyötyy taloudellisesti siirtolaisuudesta. Esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto on ottanut kantaa siirtolaistulvaan toteamalla, että tulijat voivat olla suuri voimavara Suomelle. EK:n johtajan Jyri Häkämiehen mukaan: "...elinkeinoelämä ja koko suomalainen yhteiskunta voivat vahvistua, jos maahanmuut-

tajien osaaminen ja halu päästä mukaan työelämään käytetään hyväksi."¹

Häkämies jatkaa samaa linjaa, jota ekonomistit kuten Juhana Vartiainen ja Jaakko Kiander ovat jo pitkään ajaneet. Sekä Vartiainen että Kiander keskittyvät lähinnä katsomaan maahanmuuton vaikutusta ikärakenteelle eli väestölliselle huoltosuhteelle, jota nuoret maahanmuuttajat kiistämättä nuorentavat, ellei näiden lasten määrä ole liian suuri. Ongelmaksi nousee kuitenkin se, että väestöllistä huoltosuhdetta merkittävämpi taloudellisen huoltosuhteen tarkastelu on keskustelussa jäänyt liian pienelle huomiolle.

Jaakko Kianderilla on ollut pääsääntöisesti turhan optimistinen käsitys maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista, mutta hän on tehnyt myös osuviakin huomioita: "*Huoltosuhteen alentuminen tasapainottaa väestön ikäpyramidia, mutta sillä ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia. Maahanmuuton kasvu tuottaa taloudellisia hyötyjä vain siinä tapauksessa, että maahanmuuttajat työllistyvät.*"²

Suomessa maahanmuuton taloudellisia vaikutuksia käsitellessä viitataan useimmiten OECD:n vuonna 2013 tekemään tutkimukseen, jonka on usein tulkittu osoittavan maahanmuutosta olevan hyötyä Suomen julkiselle taloudelle.³ Toinen keskustelunavaus, johon viitataan usein, on Elinkeinoelämän valtuuskunnan keväällä 2015 julkaisema Pekka Myrskylän ja Topias Pyykkösen kirjoittama analyysi *Tulevaisuuden tekijät – Suomi ei pärjää ilman maahanmuuttoa*, jossa esitettiin Suomeen suuntautuvan nettomaahanmuuton kaksinkertaistamista, jotta työvoiman tarjonta saataisiin pidettyä riittävällä tasolla.⁴

Helsingin Sanomat uutisoi OECD:n maahanmuuttotutkimuksesta 13.6.2013 otsikolla "Raportti: maahanmuutto hyödyttää julkista taloutta." Artikkelissa todettiin maahanmuuton hyödyttävän Suomen julkista sektoria summalla, joka vastaa 0,16 prosenttia bruttokansantuotteesta.⁵

Helsingin Sanomien artikkelissa esitetty väite siitä, että OECD:n tutkimuksen mukaan maahanmuutto on Suomelle taloudellisesti hyö-

dyllistä, nousee toistuvasti esiin julkisessa keskustelussa siitä huolimatta, että tutkimuksesta voi tehdä myös toisenlaisia tulkintoja. Tutkimuksessa esitetään jokaisen OECD-maan osalta neljä lukua, jotka kuvaavat maahanmuuton vaikutuksia kyseisen maan julkiselle taloudelle. Suomen osalta lehdistössä esitetty + 0,16 luku ei kuitenkaan käsitä kollektiivisia palveluita. Tutkimuksessa esitetty luku, jossa ovat mukana kollektiiviset palvelut, pois lukien maanpuolustus, osoittaa maahanmuuttajien netto-vaikutuksen olevan - 0,13 prosenttia BKT:sta.

Table 3.7. Estimated net fiscal impact of immigrants, with and without the pension system and per capita allocation of collectively accrued revenue and expenditure items, 2007-09 average
Percentage of the GDP

	Baseline	Baseline excluding pension system	Baseline plus per capita allocation of collectively-accrued items (excluding defence and debt services)	Baseline plus per capita allocation of collectively-accrued items (excluding defence)
Australia	0.00	0.82	..	..
Austria	0.12	0.89	-0.37	-0.43
Belgium	0.76	0.96	0.06	..
Canada	-0.06	-0.06	..	..
Czech Republic	-0.01	0.07	-0.28	-0.31
Denmark	0.11	0.23	-0.31	-0.39
Estonia	0.49	1.15	..	..
Finland	0.16	0.02	-0.08	-0.13
France	-0.52	0.30	-0.52	-0.84
Germany	-1.13	0.21	-1.93	-2.32

Lähde: OECD 2013: The Fiscal Impact of Immigration in OECD Countries

OECD:n maahanmuuttotutkimuksen suurin ongelma on se, ettei siinä tehdä minkäänlaista eroa maahanmuuttajaryhmien välillä. Ongelma tunnustetaan myös tutkimuksessa, jossa todetaan maahanmuuttajaryhmien erottelun olevan tärkeää. Tutkimuksessa todetaan kuitenkin, että vaadittavaa dataa ole ollut saatavilla kaikista tarkastelussa olevista OECD:maista, joten jaottelua ei ole pystytty tekemään.

Helsingin sanomien OECD:n tutkimusta käsitelleen artikkelin kuvituskuvina käytettiin printtilehdessä kuvaa somalinalaisista ja nettiversiossa kuvaa marokkolaisesta kahvilayrittäjää. Tutkimukseen onkin viitattu usein haluttaessa esittää humanitaarisen maahanmuuton olevan hyödyksi Suomen julkiselle taloudelle.

OECD:n maahanmuuton taloudellisia vaikutuksia käsittelevä tutkimus perustuu tilastotietoon maahanmuuttajien maksamista veroista ja saamista tulonsiirroista ja tutkimuksen suurin ongelma on se, ettei maahanmuuttajaryhmiä eritellä. Elinkeinoelämän valtuuskunnan tammiukuussa 2015 julkaisema maahanmuuton työllisyysvaikutuksia käsittelevä analyysi on taas saanut tasoonsa nähden suhteettoman suurta julkisuutta.

Varsinkin kevään 2015 eduskuntavaalien alla maahanmuutosta keskusteltaessa EVA:n analyysiin vedottiin toistuvasti todisteena siitä, että maahanmuutto on tutkitusti hyväksi Suomen taloudelle. Analyysissä esitettiin, että nettomaahanmuutto tulisi kaksinkertaistaa noin 18 000 tulijasta 34 000 henkeen, jotta työikäisen väestön määrä saataisiin kasvamaan väestön ikääntyessä. Maahanmuutto nähtiin analyysissä ratkaisuna myös työllisyysasteen nostamiseen vaikka samalla kirjoittajat totesivat maahanmuuttajien työllisyysasteen olevan 50 prosenttia kun se koko väestöllä on 69 prosenttia ja maahanmuuttajien työttömyysasteen olevan 25 prosenttia kun koko väestön keskuudessa se on vain 12 prosenttia.

EVA:n analyysissä ei käsitelty mitenkään maahanmuuton vaiku-

tuksia Suomen julkiselle taloudelle ja analyysi keskittyi käsittelemään ainoastaan työllisyyskysymyksiä. Työvoimareservin määrä kasvaa epäilemättä maahanmuuton myötä, mutta maahanmuuttajien keskimääräistä suuremman työttömyyden aiheuttamia taloudellisia kustannuksia ei analyysissä otettu huomioon. Lisäksi analyysi jatkoi perinnettä, jossa maahanmuuttoa käsitellään yhtenä kokonaisuutena, vaikka tosin analyysissä tuotiin sivuhuomiona esiin, että eri maahanmuuttajaryhmien työllisyysasteet vaihtelevat suuresti.

MAAHANMUUTON VAIKUTUKSET SUOMEN JULKISELLE TALOUDELLE

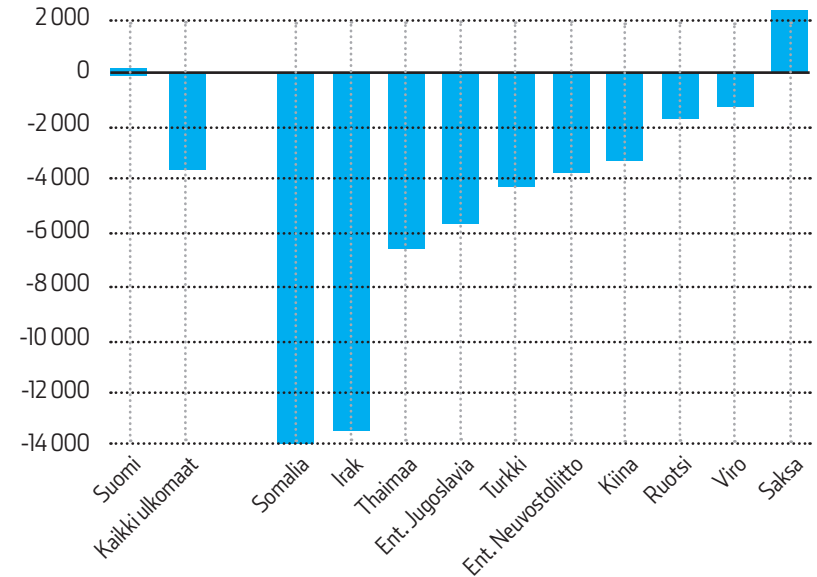
Maahanmuuton julkisen talouden vaikutuksia on tutkittu kansainvälisesti pitkään. Tutkimuksia ovat suorittaneet niin ministeriöt, tilastoviranomaiset kuin tutkimuslaitokset. Suomessa ensimmäisen laajemman tutkimuksen maahanmuuton vaikutuksista julkiselle taloudelle julkaisi Suomen Perusta -ajatuspaja keväällä 2015.

Tutkija Samuli Salmisen toteuttamassa tutkimuksessa *Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: osa 1 – toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot* esitetään henkilötason rekisteriaineistoihin perustuvat maksetut verot ja saadut tulonsiirrot ja käytetyt julkiset palvelut käsittävät nettoarvot eri maahanmuuttajaryhmille. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että eri maahanmuuttajaryhmien vaikutukset Suomen julkiselle taloudelle poikkeavat suuresti toisistaan.⁶

Suomen Perustan tutkimus antaa myös selkeän kuvan siitä, minäkälaisia vaikutuksia Lähi-idästä ja Afrikasta Suomeen suuntautuvalla muuttoliikkeellä on Suomen julkiselle taloudelle.

Julkisen talouden nettovaikutukset

Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle.

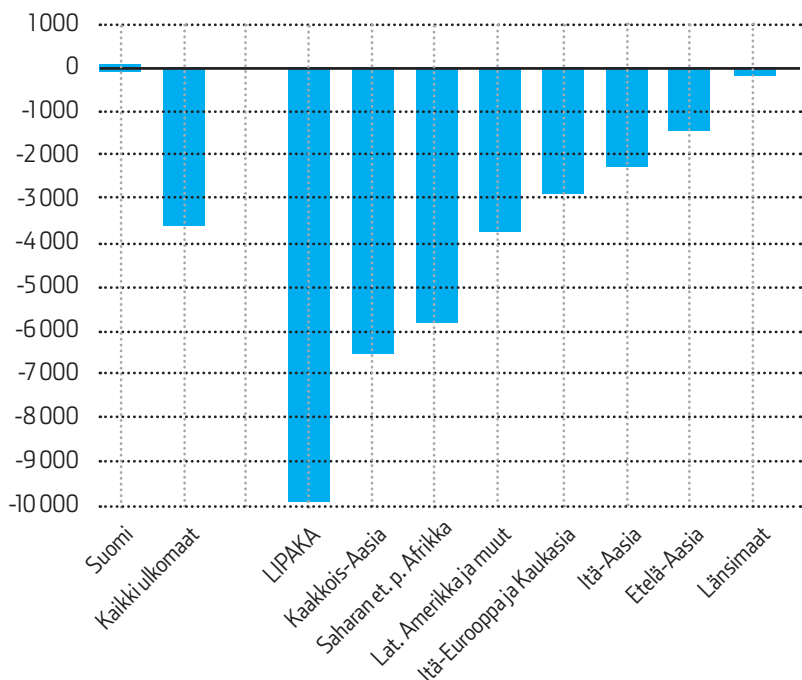

Lähde: Suomen Perusta: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous. Osa I: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot

Kymmenen suurimman maahanmuuttajaryhmä osalta tutkimuksen mukaan ainoastaan saksalaisilla on positiivinen vaikutus Suomen julkiselle taloudelle. Tutkimuksen mukaan työikäinen saksalainen maksaa vuodessa reilut 2000 euroa enemmän veroja kuin saa tulonsiirtoja ja käyttää julkisia palveluita. Laajempia alueita tarkasteltaessa länsimaista tulevien muuttajien vaikutus Suomen julkiselle taloudelle oli alueista positiivisin ja keskimääräisen länsimaalaisen muuttajan nettovaikutus Suomen julkiselle taloudelle oli lähes sama kuin Suomessa syntyneen.

Julkisen talouden nettovaikutukset

Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymäalueen mukaan vuonna 2011.

Lähde: Suomen Perusta: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous.
Osa I: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot

Negatiivisin vaikutus Suomen julkiselle taloudelle on tutkimuksen mukaan Somaliasta ja Irakista tulleilla muuttajilla. Näistä maista tulleiden työikäisten muuttajien Suomen julkiselle taloudelle henkeä kohden aiheuttama vuosittainen nettovaikutus on 13 – 14 000 euroa negatiivinen. Maahanmuuttajien lähtöalueita tarkasteltaessa suurimmat nettokulut aiheutuvat Lähi-idän, Pohjois-Afrikan ja Keski-Aasia alueelta (LIPA-

KA) tulevista muuttajista. Keskimääräinen työikäinen kyseiseltä alueelta tulevan muuttajan vuosittainen nettovaikutus Suomen julkiselle taloudelle on – 10 000 euroa.

Suomen Perustan tutkimus ei ole ainoa aihetta käsittelevä kotimainen tutkimus, jossa on kyseenalaistettu maahanmuuton positiivinen vaikutus Suomen julkiselle taloudelle. Kansaneläkelaitos julkaisi vuonna 2014 maahanmuuttajien sosiaaliturvien käyttöä käsittelevän tutkimuksen, jossa todettiin maahanmuuton positiivisen vaikutuksen huoltosuhteelle olevan ”vähemmän selvä”, johtuen maahanmuuttajien korkeammasta työttömyysasteesta.⁷

Ikävakioidut työllisyysasteet vuonna 2011 syntymävaltion ja maahanmuuttovuoden mukaan.

	–1993	1994–2002	2003–2011	Yhteensä
Irak	43%	27%	14%	23%
Somalia	37%	26%	9%	23%
Viro	72%	65%	70%	69%
Ruotsi	74%	56%	50%	70%
Suomi	-	-	-	68%

Lähde: Suomen Perusta: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous.
Osa I: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot

Julkisessa keskustelussa turvapaikanhakijoiden työllistymisestä on esitetty varsin toiveikkaita näkemyksiä. Irakilaisten ja somalien osalta toetus on varsin karua kertomaa. Molempien ryhmien työllisyysaste oli vuonna 2011 23 % kun se koko väestön osalta oli tuolloin 68 %. Työllisyys ei kyseisten ryhmien osalta nouse erityisen korkeaksi ajankaan kanssa. Vielä kahdenkymmenen maassaolovuoden jälkeen irakilaisten työllisyysaste oli vuonna 2011 vain 43 % ja somalien 37 %.⁸

MITÄ SIIRTOLAISKRIISI MAKSAA SUOMEN JULKISALLE TALOUDELLE?

Käynnissä olevassa siirtolaiskriisissä suurimpia tulijaryhmiä ovat irakilaiset ja somalit, joiden vaikutukset Suomen julkiselle taloudelle ovat Suomen Perustan tutkimuksen mukaan kaikista huonoimmat kymmenen suurimman maahanmuuttomaan joukosta. Alueellisesti tarkasteltuna valtaosa tulijoista kuuluu Lähi-idän, Pohjois-Afrikan ja Keski-Aasian alueeseen, josta tulevilla on tuloalueista negatiivisin vaikutus Suomen julkiselle taloudelle.

Maahanmuuttoviraston tekemät arviot turvapaikanhakijoista vuoden 2015 loppuun mennessä ovat vaihdelleet noin 25 - 50 000 turvapaikanhakijan välillä. Turvapaikanhakijoiden määrän kasvua on vaikea arvioida, mutta 500 tulijan päivävauhti, johon yllettiin syyskuussa, tarkoittaa vuodessa noin 180 000 siirtolaista. Kaikki hakijat eivät saa turvapaikkaa, mutta suuremmista ryhmistä oletettavasti ainoastaan Albanian tulleita voidaan karkottaa kielteisen päätöksen saatuaan. Tätä kirjoitettaessa Suomi vasta neuvottelee palautussopimuksista Irakin, Somalian ja Afganistanin kanssa. Kun lukuun lisätään perheenyhdistämiset, voi tulijoiden luku nousta jopa satoihin tuhansiin muuttajiin.

Maltillisen arvion mukaan 30 000 siirtolaista aiheuttaisi Suomen julkiselle taloudelle 300 000 000 euron kulut, mikäli kulut lasketaan Lähi-idän, Pohjois-Afrikan ja Keski-Aasiasta tulevan maahanmuuttajan vuosittaisen -10 000 euron nettovaikutuksen mukaan. Tällöin 180 000 tulijaa aiheuttaisi vuosittain 1,8 miljardin euron negatiivisen nettovaikutuksen Suomen julkiselle taloudelle.

Lähi-idän, Pohjois-Afrikan ja Keski-Aasian alueelta tulevien keskiarvolla laskettuna siirtolaisten aiheuttama julkisen talouden vaikutus on todellista pienempi, sillä tulijoista noin puolet on Irakista, josta tulevilla muuttajilla on alueen keskiarvoa noin 3000 euroa negatiivisempi vai-

kus julkiselle taloudelle. Samoin toiseksi suurimman siirtolaistryhmän eli somalien nettovaikutus on lähes 4000 euroa alueen keskiarvoa negatiivisempi.

Suomen Perustan tutkimuksessa ei ole otettu huomioon maahanmuuton välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Suorien vaikutusten osalta tutkimuksesta puuttuvat kotouttamisen kulut, joista ei ole saatavilla henkilötason rekisteriaineistoja. Jo nykyiset muuttajamäärät aiheuttavat nopeasti miljardeihin euroihin nousevan vuosittaisen negatiivisen vaikutuksen Suomen julkiselle taloudelle.

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä julkisti 12.9.2015 ministeriön laskelmat turvapaikanhakijoista aiheutuvista kuluista. Ministeriön laskelmien mukaan oleskeluluvan saaneesta turvapaikanhakijasta aiheutuu vuosittain noin 13 200 euron kulut julkiselle taloudelle. Luku on hyvin samansuuntainen Suomen Perusta -ajatuspajan tutkimuksen Irakista ja Somaliasta muuttaneiden nettovaikutuksen kanssa.

Myös muita arvioita siirtolaistilanteen tuomista kustannuksista on esitetty. Syyskuun lopulla varainhoitoyhtiö Front esitti oman arvionsa turvapaikanhakijoiden tuomista kustannuksista Suomelle. Varainhoitoyhtiö arvioi yhden turvapaikanhakijan vuosittaisiksi kustannuksiksi 30 000 euroa ja valtion kokonaiskustannuksiksi tulevan seuraavalle vuodelle 1,5 miljardia euroa, mikäli turvapaikanhakijoita on 50 000.⁹

Sosiaali- ja terveysministeriö eikä varainhoitoyhtiö Front ole kumpikaan avannut julkisuudessa sitä, mihin heidän tekemänsä laskelmat perustuvat.

Juha Sipilän hallituksen tavoite taittaa maan julkinen velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2021 mennessä nostamatta samalla kokonaisveroastetta, on täysin mahdoton tehtävä nykyisillä tulijamäärillä. Turvapaikanhakijatilanne on jo johtanut veronkiristykseen kun hallitus ilmoitti laskevansa solidaarisuusveron alarajaa, jotta turvapaikanhakijoista aiheutuvia menoja saataisiin katettua.¹⁰

Myös ulkomailla siirtolaiskriisi näkyy jo monen maan taloudessa. Saksa on peruuttanut suunnitellut veronleikkaukset vedoten siirtolaismäärän kasvuun.¹¹ Ruotsissa taas tulevan vuoden talousarvio sisältää suurimmat veronkorotukset yhdeksään vuoteen.¹²

MISTÄ ASUNNOT, PÄIVÄKODIT JA KOULUT SIIRTOLAISILLE?

Pääkaupunkiseutu on kärsinyt pitkään kroonisesta asuntopulasta ja alueen vuokrat ovat nousseet nopeammin kuin muualla maassa. Maahanmuutto tulee lisäämään asuntopulaa etenkin Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla entisestään, sillä merkittävä osa turvapaikan saaneista tulijoista muuttaa alueelle, jossa jo ennestään asuu paljon maahanmuuttajia. Siirtolaisuuden kasvaessa koetuksella ovat myös julkisten palveluiden kuten päiväkotien ja koulujen kantokyky.

Rakennuslehdessä pohdittiin jo alkuvuodesta 2015 maahanmuuton vaikutusta pääkaupunkiseudun asuntojen kysynnälle, sillä alueen väestönkasvusta suurin osa tuli vieraskielisen väestön kasvusta.¹³ Siirtolaiskriisin myötä ongelma on kärjistynyt entisestään ja Suomen Hypoteekkiyhdistyksen pääekonomisti Juhana Brotherus ennusti syyskuussa turvapaikanhakijoiden määrän kasvun mullistavan Suomen asuntomarkkinat.¹⁴

Pääkaupunkiseudun kunnallisissa asuntojonoissa oli vuonna 2014 lähes 40 000 ihmistä ja asuntoja vapautui tuolloin kuukaudessa muutamia satoja.¹⁵ Pääkaupunkiseudulla lisääntyvästä asunnottomuudesta on varoitettu muun muassa Espoon kaupungin perusturvajohtaja Juha Metso, jonka mukaan noin puolet oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista tulee etsimään asuntoa pääkaupunkiseudulta.¹⁶

Etenkin pääkaupunkiseudun kaupungit ovat asuntopulan kaltaisen ongelman edessä myös oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden

lasten päiväkotipaikkojen ja koulujen suhteen. Vantaan sivistystoimesta vastaava apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth on todennut suurimpien huoliensa liittyvän maahanmuuttoon. Jo tuhannen uuden maahanmuuttajan asettuminen Vantaalle aiheuttaisi Lehto-Häggrothin mukaan merkittäviä ongelmia kaupungin sivistystoimelle:

”Tällöin tarvitsisimme lisää tiloja ja jonkinlaisia uusia ratkaisuja. Tilojen käyttöä olisi tehostettava ja parakkeja ehkä järjestettävä. Kaupungilla ei ole tällä hetkellä tyhjillään olevia tiloja, joita sivistystoimi voisi valjastaa päivähoidon tai perusopetuksen tarpeisiin.”¹⁷

Vaikka turvapaikanhakijoista valtaosa on miehiä, ei minkäänlainen rakentamistahti riitä rakentamaan uusia päiväkoteja ja kouluja kasvavalle kysynnälle, kun oleskeluluvan saaneet tulijat aloittavat perheenyhdistämisen ja tulijoiden virta jatkaa kasvamistaan.

Nähtäväksi jää, miten pääkaupunkiseudun kaupungit ratkaisevat asuntokysymyksen, jos vuosittain kymmenet tai jopa sadat tuhannet muuttajat suuntaavat alueelle. Vastaanottokeskusten osalta Saksassa tyhjiä liikehuoneistoja on jo pakkolunastettu turvapaikanhakijoiden majoitustiloiksi.¹⁸ Erilaisia pakkosuunnitelmia on tehty myös Suomessa. Sisäministeriö on jo valmistellut suunnitelmia kuntien pakottamisesta vastaanottokeskusten perustamiseen.¹⁹

Turvapaikanhakijoita on julkisessa keskustelussa verrattu usein Karjalan evakkoihin. Tähän liittyen herää kysymys siitä, aiotaanko jossain vaiheessa turvapaikanhakijoiden asutustoimintaan ottaa käyttöön yksityisomaisuuden pakkolunastukset, kuten tehtiin toisen maailmansodan jälkeen Karjalan evakkojen asuttamisessa.

MONIKULTTUURISEN YHTEISKUNNAN ONGELMAT

Etniset ja uskonnolliset ristiriidat ovat yleisimpiä sisällissotien ja konfliktien syitä maailmassa. Pitkään jatkuneita etnisiä konflikteja ovat esi-

merkiksi Israelissa juutalaisten ja palestiinalaisten, Pohjois-Irlannissa protestanttien ja katolilaisten ja Turkissa kurdien ja turkkilaisten väliset konfliktit.

Yhdysvalloissa viimeaikaiset rotumellakat Fergusonissa²⁰ ja Baltimossa²¹ osoittavat sen, ettei mustien ja valkoisten välinen jännite ole kadonnut minnekään, vaikka maassa on jo puoli vuosisataa harjoitettu positiivista syrjintää ja poliittista korrektiutta. Yhdysvaltojen rotumellakoita muistuttavia maahanmuuttajamellakoita on tapahtunut Euroopassa jo esimerkiksi Ranskassa ja Ruotsissa.

Julkisessa keskustelussa etnisistä ristiriidoista vallitsee länsimaissa tietty kaksinaismoraali. Puhuttaessa länsimaiden ulkopuolisista etnisistä jännitteistä ja sodista, voidaan hyvin kiihkottomasti analysoida konfliktin osapuolia ja näiden tavoitteita.

Esimerkiksi Syyrian sisällissodan taustalla on eri uskonnollisia suuntauksia ja etnisiä ryhmiä, jotka muodostavat sodan toisiaan vastaan taistelevat osapuolet. Samankaltaiset ongelmat ovat myös Irakin epävakauden taustalla, sillä maa on jakautunut uskonnollisesti sunneihin ja shiiioihin ja etnisesti arabeihin ja kurdeihin.

Vaikka Syyriassa tai Irakissa eri etniset ja uskonnolliset jaottelut jakavat yhteiskuntia, ei tämänkaltaisten konfliktien yhteydessä ikinä puhuta ”rasismista”. Yhtä harvoin kuin Lähi-idän etnisiä konfliktien yhteydessä puhutaan rasismista, käytetään etnisesti ja uskonnollisesti monesta ryhmästä koostuvasta valtiosta sanaa ”monikulttuurinen”.

Kolmannessa maailmassa tapahtuvista konflikteista puhuttaessa usein syytetään länsimaisia siirtomaavaltioita, jotka ovat luoneet kehitysmaihin keinotekoisia valtioita ”vetämällä rajoja viivottimella”. Tällöin on syntynyt monietnisiä valtioita, joissa asuvat useat uskonnolliset ja etniset ryhmät eivät tule keskenään toimeen. Vaikka kolmannen maailman monietnisiä valtioita tarkastellessa etniset ristiriidat nähdään usein sisäänrakennettuina monikulttuurisiin yhteiskuntiin, ei monikulttuuri-

suuden ongelmia kuitenkaan pystytäkään ymmärtämään Euroopan kohdalla.

Länsimaissa on ollut jo pitkään vallalla monikulttuurisuutta kannattava maailmankuva, jonka mukaan eri kulttuurien ja uskontojen eläminen samassa valtiossa nähdään tuovan lisäarvoa yhteiskunnille. Väestöryhmien välisiä jännitteitä ei analysoida länsimaiden ulkopuolisten maiden konflikteissa käytettävien termein, vaan jännitteet nähdään länsimaissa yleensä johtuvan joko suorasti tai välillisesti valkoisen kantaväestön rasismista.

Maahanmuuton myötä etniset ristiriidat lisääntyvät välttämättömästi Euroopassa. Ristiriidat eivät myöskään ole läheskään aina kantaväestön ja maahanmuuttajien välisiä konflikteja.

Esimerkkinä maahanmuuttajaryhmien keskinäisistä ristiriidoista käy turkkilaisten ja kurdien välinen etninen konflikti. Loppukesästä 2015 kurdien ja turkkilaisten välit kiristyivät Turkissa ja etnisiä mellakoita puhkesi useissa suomalaistenkin suosimissa lomakohteissa.²² Turkkilaisen ja kurdien etniset ristiriidat eivät kuitenkaan nykyään rajoitu vain Lähi-itään.

Syyskuussa Tukholmasta muodostui etnisten ryhmien välisen vihanpidon näyttämö, kun kurdien kokoontumistilaan tehtiin pommi-isku ja kurdit ja turkkilaiset ottivat yhteen Tukholman keskustassa tapahtuneissa väkivaltaisissa mielenosoituksissa.²³ Turkkilaisten ja kurdien konflikti on rantautunut jo Suomeenkin. Lokakuussa kurdien Turkin Helsingin suurlähetystön luona järjestämä mielenilmaus yltyi väkivaltaiseksi ikkunoiden rikkomiseksi ja poliisin kivittämiseksi.²⁴

Kolmannesta maailmasta Eurooppaan suuntautuvan siirtolaisuuden syitä haetaan usein monietnisyyden aiheuttamasta epävakaudesta lähtömaissa. Samaan aikaan kuitenkin siirtolaisuuden myötä luodaan pohjaa Euroopan valtioiden monietnisyydelle ja epävakaudelle.

MONIKULTTUURISUUS JA YHTEISKUNNAN HAJOAMINEN

Ennen etnisten ryhmien suhteiden kiristymistä suoranaiseksi etniseksi konfliktiksi, tapahtuu monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa yhteiskunnan sisäisen koheesion rapautumista. Ilmiötä on tutkittu myös tieteellisesti.

Yksi tunnetuimmista monikulttuurisuuden ja yhteiskunnassa vallitsevaa luottamuksen välistä suhdetta tutkinut tieteilijä on yhdysvaltalainen sosiologi Robert Putnam. Harvardin yliopiston yhteiskuntatieteiden professorina toimiva Putnam tunnetaan etenkin hänen sosiaalista pääomaa käsittelevistä tutkimuksistaan ja teoksestaan *Bowling Alone: Collapse and Revival of American Community* (2000), jossa hän käsitteli yhdysvaltalaisen yhtenäiskulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan heikentymistä.

Putnam jatkoi saman teeman käsittelyä vuonna 2007 Scandinavian Political Studies aikakauskirjassa julkaistulla tutkimuksellaan, jossa hän selvitti laajoihin tutkimusaineistoihin perustuen monietnisyyden vaikutusta yhteiskunnan sisäiseen luottamukseen eri asuinalueilla.²⁵

Tutkimuksen tulokset osoittivat selkeästi, että monietnisyydellä on erittäin negatiivinen vaikutus yhteiskunnan koheesioon: mitä monietnisempi asuinalue on, sitä vähemmän ihmiset muun muassa luottavat paikallishallintoon, osallistuvat vapaaehtoistyöhön, sitä vähemmän ihmisillä on ystäviä ja mitä monietnisempi alue, sitä heikommaksi ihmiset kokevat elämänlaatunsa.

Monietnisuus ei tutkimuksen mukaan vähennä ainoastaan eri etnisten ryhmien välistä luottamusta vaan myös etnisten ryhmien sisäinen luottamus väheni etnisen moninaisuuden kasvaessa tietyllä alueella.

Robert Putnam vieraili Suomessa syksyllä 2015 ja kommentoi tällöin näkemyksiään siirtolaisuuden vaikutuksesta Suomen yhteiskunnan

koheesiolle. Putnamin näkemyksen mukaan korkea sosiaalinen pääoma oli merkittävä tekijä Suomen ja muiden Pohjoismaiden menestymiselle, mutta kyseinen pääoma on vähenemässä siirtolaisuuden myötä:

”Sanoisin näin, että Suomi ja muut Pohjoismaat ovat ainutlaatuisia maailmassa, sillä niillä on huomattava määrä sosiaalista pääomaa. Täällä on korkea luottamus muihin ihmisiin, vahvaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, korkea osallistumisaste eri järjestöihin ja kaikki tutkimukset osoittavat, että Pohjoismailla on paljon sosiaalista pääomaa. Se on suuri etu, ja siksi nämä maat ovat kaikki niin menestyneitä.”

”Suomessa ja muissa maissa korkeaan sosiaalisen pääoman tasoon osaltaan vaikuttanut väestön etninen samankaltaisuus ja matalat tuloerot. Mutta molemmat tulevat muuttumaan Suomessa seuraavan 30 vuoden aikana. Väistämättä. Aivan väistämättä. Ja kysymys kuuluu, että jos Pohjoismaista tulee etnisesti moninaisempia ja tuloerot kasvavat, niin miten ne pystyvät ylläpitämään korkean sosiaalisen pääoman tason.”²⁶

Brittiläinen kehitysmaatutkija Paul Collier on nostanut esiin maahanmuuttoa käsittelevässä kirjassaan *Exodus – Immigration and Multiculturalism in the 21st Century* useita tutkimuksia, jotka antavat samansuuntaisia tuloksia Putnamin saamien tulosten kanssa.

Collier nostaa esiin esimerkiksi Berkleyn yliopiston tutkijan Edvard Miguelin tutkimukset siitä, miten monietnisuus vaikuttaa kyläkaivojen ylläpitoon Keniassa. Miguelin mukaan sitä huonommin yhteistyö kyläkaivon ylläpidon osalta sujuu, mitä useampaa heimoa edustavia ihmisiä asuu kylässä. Miguel toteaa myös yhteistyön tason vaihtelevan Afrikan maiden välillä riippuen siitä kuinka hyvin valtio on onnistunut luomaan yhteisen identiteetin.²⁷

Collier viittaa teoksessaan myös Harvardin yliopiston tutkijoiden Alberto Alesinan ja Edvard Glaeserin tutkimuksiin monietnisyyden

negatiivisesta vaikutuksesta ihmisten veronmaksuhalukkuuteen. Tutkijoiden mukaan asia selittää omalta osaltaan Euroopassa ja Yhdysvalloissa perinteisesti vallinneita eroja suhtautumisessa verotukseen.²⁸

VÄESTÖRYHMIEN ALUELLINEN ERIITYMINEN

Monikulttuurisessa yhteiskunnassa samaa etnistä taustaa edustavat ihmiset keskittyvät usein asumaan samoille asuinalueille. Toisaalta tiettyjen etnisten ryhmien heikko sosioekonominen asema pakottaa nämä asumaan kaupungin vuokrataloissa, jonne tästä johtuen keskittyy suuria määriä maahanmuuttajia. Toisaalta ihmisille vaikuttaa olevan luonnollista hakeutua asumaan asuinalueille, joissa asuu jo ennestään samaan etniseen ryhmään kuuluvia ihmisiä.

Muualla Euroopassa on jo paljon maahanmuuttajalähiöitä, joiden asukkaista valtaosa on maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Ruotsissa Malmön Rosengård ja Tukholmassa Rinkeby ja Tensta ovat malliesimerkkejä maahanmuuttajalähiöistä, joissa kantaväestön määrä on vähentynyt erittäin pieneksi. Kyseisillä alueilla rikollisuus ja levottomuudet ovat jokseenkin arkipäiväisiä ilmiöitä.²⁹

Ilmiötä, jossa kantaväestö muuttaa pois maahanmuuttajaväestön kasvaessa, kutsutaan termillä ”white flight” (valkoisten pako). Ilmiö alkaa vaikuttaa jo varsin pienten väestömuutosten jälkeen. Ruotsalaisen Linné-yliopiston tutkijan Emma Neumanin mukaan kantaväestö alkaa karttaa asuinalueita jo silloin kun ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on 3–4 prosenttia asukkaista.³⁰

RIKOLLISUUS JA YHTEISKUNNALLISET LEVOTTOMUUED

Monikulttuurisuuteen liittyy hyvin vahvasti rikollisuuden kasvu, joka

varmasti osaltaan johtuu sosiaalisen pääoman alenemisesta ja ihmisten välisen luottamuksen vähentymisestä. Tietty etniset ryhmät ja tietty rikostyytit korostuvat ulkomaalaisten tekemissä rikoksissa.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen Optulan tutkimuksen mukaan ensimmäisen polven maahanmuuttajat ovat Suomessa epäilyinä 10 prosentissa varkauksista, 12 prosentissa väkivaltarikoksista, 15 prosentissa ryöstöistä ja 28 prosentissa raiskausrikoksista.³¹

Raiskausrikosten osalta Optulan tutkimuksen mukaan kärjessä ovat Lähi-idästä ja Afrikasta tulevat maahanmuuttajat, joiden raiskausrikollisuuden taso on 17-kertainen syntyperäisiin suomalaisiin nähden ja sosiodemografiset tekijät huomioon ottaen taso on edelleen 10-kertainen syntyperäisiin suomalaisiin nähden.

Siirtolaiskriisin myötä Suomeen muuttavat suurimmat ryhmät tulevat Irakista, Somaliasta ja Afganistanista – maista, josta tulevilla ihmisillä on suuri todennäköisyys syyllistyä vakaviin rikoksiin.

Siirtolaiskriisin alettua vakuutettiin mediassa, että asiantuntijoiden mukaan vastaanottokeskukset eivät lisää rikollisuutta. Esimerkiksi Helsingin Sanomat uutisoi 18.9.2015 asiasta otsikolla ”Uudet vastaanottokeskukset herättäneet huolta rikoksista kunnissa – todellisuudessa rikokset eivät ole lisääntyneet”.³²

Syksyn mittaan ongelmia on kuitenkin alkanut ilmetä paikkakunnilla, missä turvapaikanhakijamäärät ovat kasvaneet. Ainakin Helsingissä, Turussa ja Vantaalla on uutisoitu joukkotappelusta, varkauksista ja seksuaalisista ahdisteluista.

Tapahtumia on kuvattu mediassa otsikoin: ”Turussa levoton yö – kolme joukkotappelua yhtä aikaa, mies löi naista tanssilattialla” (MTV 4.10.), ”Pahoinpitelyitä ja teinityttöjen ahdistelua – turvapaikanhakijoita epäillään lukuisista rikoksista” (MTV 30.9.) ja ”Jumbossa asiakkaita kosketellaan ja perään huudellaan ja vihelletään” (Helsingin Uutiset 14.10.).

Poliisi on myös joutunut puuttumaan vastaanottokeskuksissa tapahtuneisiin turvapaikanhakijoiden välisiin rikoksiin. Lokakuun alussa Poliisihallitus totesi vastaanottokeskusten lisänneen poliisin tehtäviä ”jonkin verran”.³³ Levottomuuksia on ollut lehtitietojen mukaan ainakin Joutsan³⁴, Lahden Hennalan³⁵ ja Oulun Heikinharjun³⁶ vastaanottokeskuksissa.

Lokakuun puolivälissä poliisi teki valtakunnallisen ohjeistuksen, jonka mukaan rikoksesta epäiltyjen turvapaikanhakija-statuksesta ei saa enää tiedottaa. Samassa ohjeistuksessa korostettiin, että epäillyn etnistä taustaa ei saa ilmoittaa mikäli se ei liity jutun tutkintaan.³⁷

Myös vastaanottokeskuksia vastaan on tehty rikollisia iskuja. Syyskuun lopulla Lahden Hennalan vastaanottokeskukseen matkalla olevien turvapaikanhakijoiden bussia ammuttiin ilotulitusraketeilla ja Punaisen ristin työntekijöitä kivitettiin.³⁸ Vastaanottokeskuksia vastaan on myös hyökätty polttopulloilla Kouvolassa³⁹ ja Lammilla⁴⁰.

Monikulttuuristuvassa Suomessa rikollisuuden voidaan odottaa kasvavan väistämättä maahanmuuton kasvaessa. Esimerkiksi Ruotsissa seksuaalirikokset ovat maahanmuuton myötä lisääntyneet räjähdysmäisesti ja maa on kansainvälisesti väkilukuun suhteutettuna raiskaustilastojen kärkipäässä.⁴¹

Kantaväestön kiristynyt asenne maahanmuuttoon näkyy vastaanottokeskuksia vastaan tehdyissä iskuissa. Lokakuussa uutisoitiin, että eniten turvapaikanhakijoita Euroopassa vastaan ottavassa Saksassa maahanmuuttajia vastaan tehtyjen iskujen määrä on kolminkertaistunut edelliseen vuoteen verrattuna.⁴²

Myös Ruotsissa turvapaikanhakijoiden määrän räjähdysmäinen kasvu on tuonut mukanaan levottomuuksia. Lukuisia vastaanottokeskukseksi suunniteltuja rakennuksia on tuhopoltettu.⁴³ Myös etnisesti motivoituneita henkirikoksia on tapahtunut. Elokuussa karkotuspäätöksen saanut turvapaikanhakija surmasi kaksi kantaruotsalaista veitsel-

lä Ikeassa.⁴⁴ Lokakuun lopulla Trollhättanissa tapahtui isku, jossa ruotsalainen mies surmasi miekalla kaksi maahanmuuttajataustaista ihmistä koulussa.⁴⁵

Suomi on nopeasti noussut yhdeksi eniten väkilukuunsa nähden turvapaikanhakijoita vastaanottavaksi Euroopan maaksi.⁴⁶ Kun samaan aikaan tutkimusten mukaan enemmistö väestöstä suhtautuu vallitsevaan maahanmuuttoon hyvin negatiivisesti, voidaan olettaa asenteiden kiristävän Suomessakin entisestään.⁴⁷

EUROOPAN ISLAMISAATIO

Historiassa kristitty Eurooppa on joutunut toistuvasti taistelemaan islamin levittäytymistä vastaan. Espanjalaiset karkottivat muslimit 1400-luvun lopulla Iberian niemimaalta ja 1800-luvun alussa Kreikan itsenäistymisen myötä ottomaanit karkotettiin Balkanilta, heidän ulottuaan historian saatossa hyökkäyksensä aina Wienin porteille asti.

Eri uskonnollisten ja etnisten ryhmien rinnakkainelo aiheuttaa usein ristiriitoja. Islamin ja länsimaisen eurooppalaisen yhteiskunnan välillä monet eroavaisuudet ovat varsin suuria ja aiheuttavat merkittäviä ongelmia yhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Uskonnon asema nähdään islamissa varsin eri tavalla kuin maallistuneissa länsimaisissa yhteiskunnissa. Uskontojen kritisointi on pääsääntöisesti ollut eurooppalaisissa yhteiskunnissa sallittua, kun taas islamilaisessa kulttuurissa ei sananvapaus kata uskonnon kritisointia.

Ristiriita on näyttäytynyt muun muassa mellakoissa, jotka puhkesivat tanskalaisen Jyllands Posten -lehden julkaistua vuonna 2006 pilakuvia profeetta Muhammedista. Alkuvuodesta 2015 Charlie Hebdo -lehteä vastaan tehty terrori-isku herätti koko Euroopan keskustelemaan sananvapaudesta. Moni kannattaa sananvapautta, mutta terrorin pelko on käytännössä luonut pelotteen, joka hillitsee islamin tiettyjen puolien

kriittisen tarkastelun.

Naisten asemaan liittyvät ongelmat ovat myös nousseet usein esiin keskustelussa ristiriidoista, jotka syntyvät islamilaisen kulttuurin ja länsimaisten yhteiskuntien välille. Myöskään islamilaisen kulttuurin piirissä olevien ihmisten suhtautuminen vähemmistöihin kuten juutalaisiin ja homoseksuaaleihin ei aina ole kovinkaan lämmin.

Islamilaisista maista tulleiden maahanmuuttajien korkea edustus seksuaalirikosten joukossa kertoo myös omalta osaltaan karua kieltä kulttuurissa vallitsevasta suhtautumisesta naisia ja ei-islamilaisia kohtaan. Naisiin kohdistuvalla seksuaalisella väkivallalla on merkittävä rooli kehitysmaissa käytävissä etnisissä konflikteissa. Sama etnisiin konflikteihin liittyvä ilmiö on rantautunut maahanmuuton myötä myös Eurooppaan.

VÄESTÖN MUUTTUVA ETNINEN RAKENNE

Vuosi 2015 on merkittävä vuosi Suomen väestökehityksen kannalta. Tällöin ensimmäisen kerran sitten toisen maailmansodan suomalaisia kuolee enemmän kuin syntyy. Jo pitkän aikaan ennen viimeaikaista siirtolaisinvaasiota, on Suomen väestönkasvu koostunut lähes yksinomaan maahanmuutosta ja vieraskielisen väestön kasvusta. Nyt suomenkielisen väestön määrä on kääntynyt laskuun, samaan aikaan, kun siirtolaisuuden määrä on räjähtänyt kasvuun.⁴⁸

Vieraskielisen väestön määrä ylitti Suomessa vuonna 2014 ruotsinkielisen väestön määrän ja Suomessa on tällä hetkellä yli 300 000 vieraskielistä.⁴⁹

Vieraskielinen väestö keskittyy vahvasti suuriin kaupunkiin. Helsingin kaupungin Tietokeskuksen vuonna 2013 tekemän väestöennusteen mukaan vuonna 2030 pääkaupunkiseudun väestöstä noin 20 – 23 prosenttia tulee olemaan vieraskielisiä.⁵⁰

Jos ennen siirtolaisinvaasiota tehdyn ennusteen mukaan maahanmuuttajataustaisia ihmisiä on lähitulevaisuudessa lähes neljännes pääkaupunkiseudun asukkaista, voidaan hyvinkin nopeasti olla tilanteessa, jossa kantasuomalaiset ovat vähemmistö pääkaupunkiseudulla.

Väestön pysyminen samalla tasolla vaatii syntyvyysasteeksi 2,1 lasta naista kohden. Suomessa syntyvyysaste on tällä hetkellä 1,8 ja koko Euroopassa se on 1,6. Monilla Afrikasta ja Aasiasta tulevilla maahanmuuttajaryhmillä syntyvyys on huomattavasti korkeampi kuin suomalaisilla, vaikka syntyvyys hieman laskee lähtömaan tasosta. Esimerkiksi Suomessa asuva somalinainen synnyttää keskimäärin noin 4 lasta.⁵¹

Väestömuutoksen nopeus riippuu täysin maahanmuuton määrän kehityksestä ja siitä, miten suomalaisten syntyvyys kehittyy ja siitä tapahtuuko nykyisen maahanmuuttajataustaisen väestön osalta paluumuuttoa kotimaihin.

MONIKULTTUURISEN EUROOPAN TULEVAISUUS

Turun yliopiston taloustieteen professori Matti Viren on nostanut *Maaseudun Tulevaisuudessa* julkaistussa kirjoituksessa esiin jo aikanaan yhdysvaltalaisen taloustieteen nobelistin Milton Friedmanin tunnetuksi tekemän havainnon: hyvinvointivaltio ja avoin maahanmuutto ovat mahdoton yhtälö, sillä sosiaaliturva ja julkiset palvelut houkuttelevat muuttajia köyhemmistä maista aina siihen asti, kunnes järjestelmän kantokyky loppuu.⁵²

Euroopan päättäjät ovat viime aikoina pyrkinet tarmokkaasti osoittamaan tämän Friedmanin teesin vääräksi.

Suomessa, kuten pitkälti muuallakin Länsi-Euroopassa, on vallalla näkemys, jonka mukaan tulijoiden määrään ei voi vaikuttaa. Tätä kuvaa hyvin keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtajan Matti Vanhasen varoitus siitä, että Suomen tulee varautua 100 – 200 000 vuotuisen

turvapaikanhakijaan.⁵³

Muuttoliikkeen taustalla voidaankin nähdä olevan etupäässä elintasoon liittyvät syyt, joiden lisäksi sodat ja epävakaudet vauhdittavat muuttoliikettä. Muuttoliike ei välttämättä kerrokaan köyhyden lisääntymisestä maailmassa, vaan osoittaa pikemminkin, että yhä useammalla ihmisellä on nykyään varaa tehdä tuhansien kilometrien matka Eurooppaan.

Varsinkin pohjoismainen hyvinvointivaltio on nopeasti tiensä päässä, kun kasvavat siirtolaismäärät lisäävät palveluiden kysyntää. Voi siis hyvin olla, että tulijoiden määrä ei lopu, ennen kuin varat sosiaaliturvan ylläpitämiseksi loppuvat ja matka kolmannesta maailmasta Eurooppaan ei ole enää hintansa väärsti.

Elinkeinoelämän havittelee työn hinnan halventamista kasvattamalla työvoimareserviä. Siirtolaiskriisin myötä esimerkiksi Saksassa on keskusteltu minipalkkojen poistamisesta, jotta muuttajat saataisiin helpommin mukaan työelämään.⁵⁴ Maahanmuuttajien auttamisen varjolla toivotaan olevan helpompaa tehdä työmarkkinoista joustavampia.

Ilman työelämäjoustoja kolmannesta maailmasta muuttavan väestön työllistyminen on erittäin heikkoa, kuten Irakista ja somaliasta tulevan väestön työllisyyden tarkastelu on osoittanut. Jopa Yhdysvalloissa, jossa työmarkkinat ovat Suomeen nähden erittäin joustavat, on somalien työllisyysaste huomattavasti heikempi kuin väestöllä keskimäärin ja moni työssä käyväkin joutuu turvautumaan sosiaaliturviin johtuen matalasta palkasta ja suuresta perheestä.⁵⁵

Siirtolaisten määrän kasvun lyhyen tähtäimen vaikutuksia ovat siis heikkenevät julkiset palvelut, nousevat verot ja mahdollisesti joustavammat työmarkkinat. Maahanmuuttoon liittyviä taloudellisia kysymyksiä merkittävämpi asia on kuitenkin maahanmuuton väestörakenteelle aiheuttamat muutokset.

Eurooppalaisten yhteiskuntien kasvavalla monietnisyydellä on pe-

rustavanlaatuisia vaikutuksia yhteiskuntien rakenteelle. Jo nyt monessa Euroopan maassa väestöllinen tilanne muistuttaa Yhdysvaltojen tilannetta, jossa lähes kaikissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä joudutaan pohtimaan eri etnisten ryhmien asemaa. Myös ajoittain puhkeavat rotulevottomuudet ovat tuttuja molemmin puolin Atlanttia.

Vauhdilla kasvava siirtolaisuus ajaa Eurooppaa eteenpäin väestöllisen muutoksen tiellä. Tulevaisuuden kehitystrendejä on vaikea ennustaa, mutta voidaan tarkastella millainen tilanne on valtioissa, joissa on merkittäviä etnisiä jakolinjoja.

Euroopan valtioiden tulevaisuus voi muistuttaa esimerkiksi Israelin tai Etelä-Afrikan tilannetta. Mikäli maahanmuuttajataustainen väestö muodostaa enemmistön valtion väestöstä, voi tilanne muistuttaa Etelä-Afrikkaa rotuerottelun jälkeen. Keskimääristä varakkaampi kantaväestö elää tällöin suljetuissa yhteisöissään (gated community), talous toimii huonosti, rikollisuus on korkeaa, verotus on kovaa ja uuden enemmistön asemaa yritetään parantaa positiivisen syrjinnän keinoin.

Mikäli valtio alkaa puolustaa itseään ennen kuin maahanmuuttajaväestö on enemmistönä, ollaan tilanteessa, joka saattaa muistuttaa Israelin nykyistä tilannetta. Israelissa valtaa pitää juutalainen enemmistö, jonka rinnalla elää merkittävä pääosin islaminuskoinen palestiinalaisväestö. Tällöin väestöryhmät asuvat omilla asuinalueillaan, maahanmuuttajataustainen väestö voi toimia halpatyövoimana ja etnisten ryhmien välillä on jatkuva konflikti, joka purkautuu välillä väkivaltana.

Euroopan maahanmuuttajaväestön suuri etninen moninaisuus on suurempi kuin useissa monietnisisissä maissa. Yhdistävänä tekijänä kolmannen maailman maahanmuuttajille on islam, joka toisaalta yhdistää ryhmiä, mutta toisaalta jakaa niitä islamin eri suuntausten mukaan. Ääri-islam tulee varmasti olemaan joka tapauksessa merkittävä syrjäytynyttä maahanmuuttajaväestöä yhdistävä tekijä, joka ei suhtaudu myönteisesti Euroopan ei-islamilaiseen kantaväestöön.

Jugoslavian ja Irakin osalta totalitaarinen hallinto sai hillittyä väestöryhmien etnisiä ristiriitoja. Euroopan unionissa vallan voidaan nähdä keskittyvän enemmän ja enemmän keskusjohtoiseen suuntaan. Myös yritykset padota ”vihapuhe” lainsäädännön keinoin tai suunnitelmat kiittää aselainsäädäntöä, ovat askelia kohti totalitaristisempaa suuntaa.

Mikäli maahanmuuttoa ei saada vähennettyä, on Euroopan kansojen tulevaisuus yhtä lailla vaakalaudalla kuin esimerkiksi Kiinan miehittämän Tiibetin kansan kohtalo.

Kun Kiina avasi vuonna 2006 Tiibetiin vievän maailman korkeammalla kulkevan rautatieosuuden, olivat tiibetiläiset kauhuissaan. Matkailijoiden ja turismin mahdollisesti tuomat tulot olivat pieni tekijä verrattuna siihen, miten tiibetiläiset näkivät kulttuurinsa olevan entisestään pahemmin uhattuna kiinalaisten muuttoliikkeen alueelle helppoutuessa.⁵⁶

Tiibet on miehitetty maa, mutta toisin kuin Euroopassa, ei Tiibetin kansan mieliä ole miehitetty – yksikään tiibetiläinen ei toivota vuoristokansan asuinsijoille vyöryviä han-kiinalaisia muuttajia tervetulleiksi uustiibetiläisinä, jotka rikastuttavat Tiibetin kulttuuria.

Simo Grönroos

Lähteet:

- 1 Elinkeinoelämän keskusliitto 10.9.2015: ”Siirtolaiset mukaan Suomea rakentamaan” www.ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2015/09/10/ek-siirtolaiset-mukaan-rakentamaan-suomea
- 2 Jaakko Kiander 8.9.2015: ”Voisiko maahanmuutto ratkaista ikääntyvän Suomen ongelmia?” www.parempaalamaa.org/2015/09/08/voisiko-maahanmuutto-ratkaista-ikaantuvan-suomen-ongelmia/
- 3 OECD 2013: The fiscal impact of immigration in OECD countries www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2013_migr_outlook-2013-en
- 4 Myrskylä, Pekka & Pyykkönen, Topias: Tulevaisuuden tekijät – Suomi ei pärjää ilman maahanmuuttoa www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/01/Tulevaisuuden-tekij%C3%A4t.pdf
- 5 HS 13.6.2013: ”Raportti: maahanmuutto hyödyttää julkista taloutta.” www.hs.fi/kotimaa/a1371505625246
- 6 Salminen Samuli: Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous: Osa 1 – Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot. www.suomenperusta.fi/maahanmuutot-tutkimus-osa-1/
- 7 Terhola & Verho 2014: Maahanmuuttajien sosiaaliturvan käyttö vuonna 2011, KELA 2014 www.kela.fi/-/maahanmuuttajat-ovat-kantavaestoa-useammin-sosiaaliturvaetuksien-varassa
- 8 Samuli Salminen: ”Turvapaikanhakijoiden työllistymisestä” www.suomenperusta.fi/ajatus/turvapaikanhakijoiden-tyollistymisesta/
- 9 Kauppalehti 30.9.2015: ”Frontin hurja arvio: Pakolaiskriisistä valtion budjettiin 1,5 miljardin lovi” www.kauppalehti.fi/uutiset/frontin-hurja-arvio-pakolaiskriisista-valtioon-budjettiin-15-miljardin-lovi/qtQUkkU2
- 10 Uusi Suomi 23.9.2015: ”Uusi veroraja 5800 €/kk: Alexander Stubb kertoi todellisen syyn” www.uusisuomi.fi/kotimaa/117649-uusi-veroraja-5800-eukk-alexander-stubb-kertoi-todellisen-syyn

- 11 Die Welt 20.9.2015: "Steuersenkungen wegen Flüchtlingskrise beerdigt"
www.welt.de/politik/deutschland/article146598924/Steuersenkungen-wegen-Fluechtlingskrise-beerdigt.html
- 12 Taloussanomat 21.9.2015: "Ruotsi kiristää toimasti verotusta"
www.taloussanomat.fi/kansantalous/2015/09/21/ruotsi-kiristaa-roimasti-verotusta/201512198/12
- 13 Rakennuslehti 19.2.2015: " Suurin asuntotarve tulee maahanmuutosta"
www.rakennuslehti.fi/2015/02/suurin-asuntotarve-tulee-maahanmuutosta/
- 14 MTV 20.9.2015: "Pääekonomisti: Turvapaikanhakijoiden suuri määrä mullistaa Suomen asuntomarkkinat"
www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/paaekonomisti-turvapaikanhakijoiden-suuri-maara-mullistaa-suomen-asuntomarkkinat/5319954#.Vf8jLvQFll.facebook
- 15 Helsingin Uutiset 20.6.2014: "Vuokra-asuntojono ei lyhene lainkaan – liki 40 000 hakemusta"
www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/223866-vuokra-asuntojono-ei-lyhene-lainkaan-lik-40-000-hakemusta
- 16 Länsiväylä 14.10. 2015: " Asunnottomuus uhkaa räjähtää käsiin Espoossa – tuhansia turvapaikanhakijoita tulossa asuntojonoon"
www.lansivayla.fi/artikkeli/326898-asunnottomuus-uhkaa-rajahaa-kasiin-espoossa-tuhansia-turvapaikanhakijoita-tulossa
- 17 Vantaan Sanomat 20.10.2015:"Sivistysjohtaja: Suurin huoleni ovat pakolaiskriisin vaikutukset"
www.vantaansanomat.fi/artikkeli/328791-sivistysjohtaja-suurin-huoleni-ovat-pakolaiskriisin-vaikutukset
- 18 Iltalehti 2.10.2015: "Hampuri hyväksyi liikekiinteistöjen pakkolunastuksen pakolaisille"
www.iltalehti.fi/ulkomaat/2015100220455753_ul.shtml
- 19 Turun Sanomat 1.10.2015: "Orpo: Kuntien vastaanottopakkoa ei toistaiseksi tarvita"
www.ts.fi/uutiset/kotimaa/818773/Orpo+Kuntien+vastaanottopakkoa+ei+toistaiseksi+tarvita
- 20 Yle 25.11.2014:"Fergusonissa varaudutaan uuteen levottomuuksien yöhön – paikalla on 2 200 kansalliskaartilasta"
www.yle.fi/uutiset/fergusonissa_varaudutaan_uuteen_levottomuuksien_yohon__paikalla_on_2_200_kansalliskaartilasta/7651597
- 21 Iltalehti 28.4.2015:"Baltimoreen julistettiin hätätila - Katso kuvat mellakoista"
www.iltalehti.fi/ulkomaat/2015042819592687_ul.shtml
- 22 Iltalehti 17.8.2015:"Alanyan mellakka säikäytti matkalaiset: Onko Turkkiin turvallista matkustaa?"
www.iltalehti.fi/ulkomaat/2015081720190659_ul.shtml
- 23 MTV 14.9.2015: "Expressen: Etelä-Tukholmassa räjähdys"
www.mtv.fi/uutiset/ulkomaat/artikkeli/expressen-etela-tukholmassa-rajahdys/5309150
- 24 Iltasanomat 10.10.2015: " Turkin suurlähetystön kurdimellakan syy selvisi – poliisia heitettiin kivillä ja kananmunilla"
www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1444443847103.html
- 25 Robert Putnam: "E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century The 2006 Johan Skytte Prize Lecture." Scandinavian Political Studies 30, no. 2 (June 2007): 137-174. Viitattu Paul Collierin teoksessa Exodus. Immigration and Multiculturalism in the 21st Century, Penguin Books 2013.
- 26 Uusi Suomi 3.10.2015:"Harvard-professorin neuvo Suomelle: "Katsokaa itään"
www.uusisuomi.fi/kotimaa/121764-harvard-professorin-neuvo-suomelle-katsokaa-itaan
- 27 Paul Collier: Exodus. Immigration and Multiculturalism in the 21st Century, Penguin Books 2013, s. 75-76.
- 28 Paul Collier: Exodus. Immigration and Multiculturalism in the 21st Century, Penguin Books 2013, s. 84-85.
- 29 Simon Elo on kirjoittanut Ruotsin maahanmuuttajalähiöiden ongelmista Suomen Perusta -ajatuspajan julkaisemassa raportissa Kansankodin kuolinvuoteella – ruotsalainen hyvinvointivaltio ja maahanmuutto, Suomen Perusta 2015.
- 30 Helsingin Uutiset 1.6.2015: "Kipupiste jo 3–4 prosentissa – uusi tutkimus valkoisesta paosta hätkähdyttää".
www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/290692-kipupiste-jo-3-4-prosentissa-uusi-tutkimus-valkoisesta-paosta-hatkahdytaa
- 31 Optula 2014: Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä
www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/tutkimuksia-sarja/XZ5bk8f2H/265_Lehti_ym_2014.pdf

- 32 Helsingin Sanomat 18.9.2015: "Uudet vastaanottokeskukset herättäneet huolta rikoksista kunnissa – todellisuudessa rikokset eivät ole lisääntyneet"
www.hs.fi/kotimaa/a1442559798463
- 33 Länsi-Savo 2.10.2015: "Mikkelin poliisi: "Vastaanottokeskukseen ei liity sen kummempaa turvallisuusriskiä"
www.lansi-savo.fi/uutiset/lahella/mikkelin-poliisi-vastaanottokeskukseen-ei-liity-sen-kummempaa-turvallisuusriskia
- 34 Iltä-Sanomat 24.8.2015: "30 kävi yhden kimppuun Joutsenon vastaanottokeskuksessa – Johtaja: "En muista vastaavaa"
www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1440385058713.html
- 35 Helsingin Sanomat 9.10.2015: "Hennalan vastaanottokeskuksessa tappeluita"
www.hs.fi/kotimaa/a1444360354827
- 36 Yle 5.10.2015: "Vastaanottokeskuksessa nujakoitiin – poliisi otti kiinni kolme"
www.yle.fi/uutiset/vastaanottokeskuksessa_nujakoitiin_poliisi_otti_kiinni_kolme/8353867
- 37 Etelä-Suomen Sanomat 21.10.2015: "Poliisipäällikkö rikostiedottamisesta: Turvapaikkastatusta ei saa kertoa"
www.ess.fi/uutiset/kotimaa/2015/10/21/poliisipaallikko-rikostiedottamisesta-turvapaikkastatusta-ei-saa-kertoa
- 38 Yle 25.9.2015: "Turvapaikanhakijoiden bussia heitettiin ilotulitteilla, SPR:n työntekijää kivillä"
www.yle.fi/uutiset/turvapaikanhakijoiden_bussia_heitettiin_ilotulitteilla_sprn_tyontekijaa_kivilla/8331041
- 39 Yle 25.9.2015: "Hätämajoituskuskuksen ovelle heitettiin polttopullo Kouvolassa"
www.yle.fi/uutiset/hatamajoituskuskuksen_ovelle_heitettiin_polttopullo_kouvolassa/8331515
- 40 Yle 7.10.2015: "Lammin vastaanottokeskuksessa tuhotyön yritys – asunto yritettiin polttaa"
www.yle.fi/uutiset/lammin_vastaanottokeskuksessa_tuhotyon_yritys_asunto_yritettiin_polttaa/8360941
- 41 Yle 15.9.2012: "BBC: Ruotsissa tilastoidaan eniten raiskauksia Euroopassa"
www.yle.fi/uutiset/bbc-ruotsissa_tilastoidaan_eniten_raiskauksia_euroopassa/6296473
- 42 Iltalehti 10.10.2015: "BBC: Hyökkäykset turvapaikanhakijoiden asuntoihin lisääntyneet Saksassa"
www.iltalehti.fi/ulkomaat/2015101020500856_ul.shtml
- 43 Aamulehti 24.10.2015: "Ruotsissa poltettiin jälleen rakennus, johon suunniteltiin vastaanottokeskusta"
www.aamulehti.fi/Ulkomaat/1195003151119/artikkeli/ruotsissa+pollettiin+jalleen+rakennus+johon+suunniteltiin+vastaanottokeskusta.html
- 44 Iltä-Sanomat 13.8.2015: "Aftonbladet: 36-vuotias mies myönsi Ikea-murhat Ruotsissa"
www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1439434133362.html
- 45 Yle 22.10.2015: "Ruotsalaislehdet: Trollhättanin hyökkääjällä oli äärioikeistolaisia mielipiteitä"
www.yle.fi/uutiset/ruotsalaislehdet_trollhattanin_hyokkaajalla_oli_aarioikeistolaisia_mielipiteita/8401700?ref=leiki-uu
- 46 Iltä-Sanomat 15.10.2015: "Suomi pyytää EU:lta hätäapua turvapaikanhakijoiden vastaanottoon"
www.iltasanomat.fi/ulkomaat/art-1444897263370.html
- 47 Suomen Uutiset 14.10.2015: "Taloustutkimus: 25-50-vuotiaat kriittisimpiä maahanmuutolle – "eniten menetettävää"
www.suomenuutiset.fi/taloustutkimus-25-50-vuotiaat-kriittisimpia-maahanmuutolle-eniten-menetettavaa/
- Helsingin Sanomat 21.10.2015: "Enemmistö HS-gallupissa: Turvapaikan saaneille alempi sosiaaliturva kuin syntyperäisille suomalaisille"
www.hs.fi/kotimaa/a1445315634184
- 48 Iltalehti 28.4.2015: "Viimeksi tämä tapahtui vuonna 1942: Suomalaisia kuoli enemmän kuin syntyi"
www.iltalehti.fi/uutiset/2015042819593405_uu.shtml
- 49 Yle 24.4.2014: "Vieraskielisiä nyt enemmän kuin ruotsinkielisiä"
www.yle.fi/uutiset/vieraskielisia_nyt_enemman_kuin_ruotsinkielisia/7204862
- 50 HELSINGIN SEUDUN VIERASKIELISEN VÄESTÖN ENNUSTE 2013–2030, Helsingin kaupungin Tietokeskus 2013
www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_02_11_Tilastoja_5_Vuori.pdf
- 51 Helsingin Sanomat 12.11.2013: "Suomeen muuttaneiden somalien lapsiluku putosi liki puoleen"
www.hs.fi/kotimaa/a1384151381037

- 52 Maaseudun Tulevaisuus 7.10.2015: "Onko hyvinvointivaltion taru lopussa?"
www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipiteet/onko-hyvinvointivaltion-taru-lopussa-1.130134
- 53 Iltalehti 18.9.2015: "Vanhanen: Suomen kannattaa varautua 100 000-200 000 turvapaikanhakijaan"
www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1442473215609.html
- 54 Verkkouutiset 29.9.2015: "Saksassa pohditaan minimipalkasta luopumista – syynä pakolaiset"
www.verkkouutiset.fi/ulkomaat/mininipalkat_saksa_ehdotus-41404
- 55 Tuula Joronen & Abdirizak Hassan Mohamed: Kauppakansa pakosalla - Somaliyrittäjät meillä ja muualla, Helsingin kaupungin tietokeskus 2015. s. 23 ja s. 83.
www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/15_03_19_Tutkimuksia_1_Joronen.pdf
- 56 Hämeen Sanomat 30.6.2006: "Kiina avaa kiistellyn rautatien Tiibetiin"
www.hameensanomat.fi/uutiset/ulkomaat/170293-kiina-avaa-kiistellyn-rautatien-tiibetiin

Suomen Perusta -ajatuspajan julkaisuja

Miten euroalue kehittyi? (2013)

Euro vai ei? – Eurokriisi ja Suomen vaihtoehdot (2013)

Kunnat kuntoon! – Puheenvuoroja kuntien ongelmista ja mahdollisuuksista (2014)

Kohti parempaa Eurooppaa (2014)

Suomen talous ja talouspolitiikan linja – Miten Suomi saadaan uudelleen nousuun? (2014)

Vapaaehtoinen ruotsi on hyvinvointietu – Suomenkielisten näkökulma kielipolitiikkaan (2014)

Venäjä: uhka vai mahdollisuus? – Avointa keskustelua Suomen Venäjä-suhteesta (2014)

Kansankodin kuolinvuoteella - Ruotsalainen hyvinvointivaltio ja maahanmuutto (2015)

Liberaalin dilemma – Monikulttuurisuus ja vapaa yhteiskunta (2015)

Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous – Osa 1: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot (2015)

Punavihreä kupla – Perussuomalaiset ja media (2015)

Siirtolaiskriisi – puheenvuoroja muuttoliikkeen syistä ja seurauksista (2015)